Ազգ
Azg
armenian daily
11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1999 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 191 (1937)

Վրաստանը իրեն պատերազմի մեջ ներքաշելու նպատակ է տեսնում

ԹԲԻԼԻՍԻ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Վրաստանի արտգործնախարարությունը կտրականապես հերքել է եւ «զրպարտչական ու ամեն իմաստից զուրկ» անվանել այն հաղորդումները, թե Վրաստանն իբր թույլատրել է իր տարածքում տեղավորելու Ասլան Մասխադովի գլխավորած չեչենական կառավարությունը եւ գրոհայինների խմբեր։ Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այդ մասին ասվում է Վրաստանի արտգործնախարարության այսօր Թբիլիսիում տարածված պաշտոնական հայտարարության մեջ։

«Հիմքեր կան պնդելու, որ որոշ ուժեր նպատակ են դրել խարխլելու ՌԴ-ի եւ Վրաստանի բարիդրացիական հարաբերությունները, ինչը ոչ մի պարագայում չպետք է թույլ տրվի», նշում է Վրաստանի արտգործնախարարությունը։ «Վրացական կողմը բոլոր հիմքերն ունի լրջորեն կասկածելու, որ նմանօրինակ հերյուրանքների վերջնական նպատակն է Վրաստանին ներքաշել Հյուսիսային Կովկասում շարունակվող հակամարտության մեջ. այդ է մասնանշում ահաբեկիչներին հովանավորելու Վրաստանի ղեկավարության հասցեին ուղղված անհիմն մեղադրանքների հարածուն ալիքը», ընդգծվում է փաստաթղթում։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

«Կարեն Դեմիրճյանից ավելի սուրբ մարդ եւ Վազգենի պես մարդ չկա»

Նրանց սպանության մեջ ամբաստանվող Մուշեղ Մովսիսյանի անկեղծացումը

ՆԱԻՐԻՆԵ ԴՈՒԲԱՐՅԱՆ

«Միանգամից ասեմ, որ այն բոլորը, ինչ ներկայացրեց դատախազը, սուտ է, իրականությանը չի համապատասխանում», երեկ ԱԺ դահլիճում այսպես սկսեց իր խոսքը հոկտեմբերի 27-ին ՀՀ վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի, ԱԺ նախագահ Կարեն Դեմիրճյանի, նրա տեղակալների եւ մի շարք այլ բարձրաստիճան պաշտոնյաների արյունալի սպանությունը ծրագրելու եւ իրականացնելու մեղադրանքով ամբաստանվող պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանը։ Բարձրագույն ղեկավարության սպանությանը հաջորդող խորհրդարանական չորեքշաբթին բացվեց հանրապետության դատախազ Աղվան Հովսեփյանի գալուստով, որը պատգամավորներին ներկայացրեց իր միջնորդությունը Մուշեղ Մովսիսյանին 96 ժամ ձերբակալելուց հետո պատգամավորական անձեռնմխելիությունից զրկելու մասին։ Դատարանը կորոշի Մուշեղ Մովսիսյանին քրեական պատասխանատվության ենթարկելու եւ նրա հանդեպ խափանման միջոց կալանքն ընտրելու հիմնավորումը։ ԱԺ-ն իր հասանելիքը կատարեց 90 կողմ, 0 դեմ, 6 ձեռնպահ ձայներով խորհրդարանը համաձայնեց դատարան դիմելու գլխավոր դատախազի միջնորդությանը։ Ոչ մի հարց չտրվեց Աղվան Հովսեփյանին, ինչպես նաեւ ամեն կերպ արդարացող Մուշեղ Մովսիսյանին։

Մուշեղ Մովսիսյանի դրդմա՞մբ եւ կազմակերպմա՞մբ

Աղվան Հովսեփյանը պնդեց, որ 99 թ. մարտ-ապրիլ ամիսներին Մուշեղ Մովսիսյանը նույն գործով կասկածյալ Միսակ Մկրտչյանի միջոցով ծանոթացել է վերջինիս հարեւան Նաիրի Հունանյանի հետ եւ առաջին իսկ հանդիպումից նրանց միջեւ ձեւավորվել է ընդհանուր հայացքների եւ գաղափարախոսության վրա հիմնված մտերիմ փոխհարաբերություն։ «Երկուսն էլ դժգոհություն են արտահայտել այն ժամանակ դեռեւս ՊՆ նախարար Վազգեն Սարգսյանից նրան համարելով երկրում ստեղծված սոցիալական եւ քաղաքական մթնոլորտի գլխավոր մեղավոր։

Տես ► էջ 3

Ձեռնակապ պատգամավորի ձեռքերին

Ականի պայթյունից զոհվել է մայոր Վարդան Գնունին

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Նոյեմբերի 9-ի ուշ երեկոյան ՀՀ պաշտպանության նախարարությունում իր աշխատասենյակում ականի պայթյունից զոհվել է ՊՆ ռազմաարդյունաբերության համակարգի աշխատակից, մայոր Վարդան Գնունին։ Նա որդին է Հայաստանի գիտության եւ կրթության նախկին նախարար Վարդգես Գնունու, ծնվել է 1965 թ. եւ, նրան ճանաչողների համոզմամբ, մասնագիտական ու մարդկային հատկանիշներով վայելում էր իր գործընկերների հարգանքը։

Պայթյունի հանգամանքները պարզվում են։

Առաքել եպիսկոպոս Արիստակեսյանի դատավարությունը կշարունակվի նոյեմբերի 24-ին

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Նոյեմբերի 10-ին Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի դատարանում, դատավոր Տիգրան Պետրոսյանի նախագահությամբ, վերսկսվեց Արմավիրի հոգեւոր թեմի առաջնորդ Առաքել եպիսկոպոս Արիստակեսյանի եւ 10 այլ անձանց նկատմամբ հարուցված քրեական գործի դատաքննությունը։

Դատավոր Տ. Պետրոսյանը հայտնեց, որ քրեական գործի նախաքննությունը վարած զինդատախազությունը (հափշտակությունը, որում մեղադրվում են ամբաստանյալները, կատարվել է ՊՆ համակարգից) որոշում է կայացրել դադարեցնել քրեական հետապնդումն ամբաստանյալներ Ասլանչիկ Նահապետյանի եւ Աշոտ Բաբայանի նկատմամբ (մեղադրվում էին անփութության մեջ)։ Հայտնվեց նաեւ, որ թեեւ մեկուսարանները (զինդատախազության եւ կանանց գաղութի) պաշտոնական կերպով ծանուցված են եղել նիստի մասին, սակայն ամբաստանյալներ Օնիկ Գալստյանն ու Նինա Մարտիրոսյանը դատարան չեն տեղափոխվել։ Նշենք, որ Ն. Մարտիրոսյանը նույն գործով ամբաստանյալ Համլետ Ասրյանի կինն է։

Մինչ դատական նիստի ընդմիջում հայտարարելը ամբաստանյալ Հ. Ասրյանը նշեց, որ մինչեւ օրս ինքը չի ծանոթացել քրեական գործի նյութերին եւ դատարանից դրա համար 150-160 աշխատանքային ժամ է խնդրում։ Ի պատասխան մեղադրող Ժաննա Կոտիկյանի առարկության, թե ամբաստանյալը գործի նյութերին ծանոթ լինելու մասին համապատասխան փաստաթուղթ է ստորագրել, նա ասաց. «ստորագրել եմ, որ ազատ արձակեն կնոջս, այդպես խոստացել էր քննիչը»։

Դատարանը որոշեց 14 օր ժամանակ տրամադրել ամբաստանյալին քրեական գործի նյութերին ծանոթանալու համար եւ նիստը շարունակել նոյեմբերի 24-ին։

ՀԵՏԱԴԱՐՁ ՀԱՅԱՑՔ

Մանրամասներ Նաիրի Հունանյանի եւ մյուս ահաբեկիչների խմբի Թուրքիայում ունեցած շփումների մասին

Խմբին մաս է կազմել նաեւ Կարեն Հունանյանը

Հոկտեմբերի 27-ին Ազգային ժողովում տեղի ունեցած ոճրագործության մասնակիցների մասին յուրաքանչյուր տեղեկություն այս օրերին, բնականաբար, հատուկ կարեւորություն է ստանում։ Առանձնահատուկ կարեւորություն են ստանում հատկապես ահաբեկիչների պարագլուխ Նաիրի Հունանյանի 1999 թ. հունվարի վերջերին եւ փետրվարի սկզբներին Թուրքիա կատարած այցի կամ գործուղման մանրամասները, որոնք ժամանակին հրատարակվել են պոլսահայ մամուլում։ Չեռք բերելով Պոլսո «Ժամանակ» եւ «Մարմարա» թերթերի համապատասխանաբար 1999-ի փետրվարի 2 եւ 3 համարները, մեզ հաջողվեց որոշ պատկերացում կազմել այդ այցելության պաշտոնական շրջանակների մասին, ինչն ամփոփ ներկայացնում ենք ընթերցողների ուշադրությանը։ Մինչ այդ, սակայն, չենք կարող ձեռնպահ մնալ մի քանի նկատառումներ անելուց։

1. Նաիրի Հունանյանի հետ Թուրքիայում է եղել նաեւ նրա եղբայրը հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործներից Կարեն Հունանյանը, ինչի մասին ցարդ բնավ չէր հիշատակվել մեր մամուլում։

2. Հակառակ լրագրության եւ ահաբեկչության ասպարեզում Նաիրիի (էլ ուր մնաց նրա եղբոր) ունեցած աննշան դերակատարությանը, տարօրինակ է, որ նրա եւ ընկերակցող խմբի Թուրքիա այցը նախապատրաստվել եւ իրականացվել է պաշտոնական մակարդակով ու կարեւորությամբ։

3. Այդ այցին Թուրքիայում նույնպես տրվել է մեծ կարեւորություն եւ քիչ է մնացել, որ խումբն ընդունվեր նաեւ նախագահ Դեմիրելի, ինչպես նաեւ ԱՆԱՓ, Դողրու Յոլ եւ Ֆազիլեթ կուսակցությունների ղեկավարների կողմից։

Ձախից երկրորդը Կարեն եւ չորրորդը Նաիրի Հունանյանները «Ժամանակ» թերթի խմբագրությունում

Տես ► էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

Ընթացիկ

ՀԵՏԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ո՞վ է որոշելու բռունցքի ու բազուկի հարաբերակցությունը

Միանգամայն կարող ենք ասել, որ ահաբեկչական խմբի իրավական պաշտպանության հարցը թույլ հիմքերի վրա է, որովհետեւ գործի քննությանը նրանք մասնակցում են քննչական խմբի հրավերով: Առաջին իսկ օրը նկատելով օրինախախտումը՝ չըմբոստացանք, լռությամբ համաձայնեցինք, քանի որ, կատարվածի անմիջական տպավորությամբ, ոճրագործներին արժանի էլ չէինք համարում պաշտպանության: Անգամ ընտրված պաշտպաններից մեկը, թերեւս հասարակության պարսավանքից վախենալով, ցուցադրաբար լքեց «մարտադաշտը»: Ավելին, նա մոռացավ իր մասնագիտական դերակատարությունը՝ պաշտպանից վերածվելով մեղադրողի եւ հեռանալուց հետո այդ դեպքի համար առաջարկեց վերականգնել մահապատիժը.

Սակայն, սառը դատողությամբ հետեւելով դեպքերի ընթացքին, տեսնում ենք, որ առավել քան երբեւէ կարեւոր է դառնում լավագույն փաստաբանների ներգրավումը քննության պրոցեսին, որոնց խնդիրը ոչ թե հանցագործին արդարացնելն է լինելու, այլ ճշմարտությունը վեր հանելուն նպաստելը, որն էլ պահանջում է հանրությունը: Մանավանդ որ գործում ընդգրկված փաստաբաններն իրենց ժլատ տեղեկատվության մեջ անգամ չբացառեցին այդ հանգամանքը. «Հնարավոր է հայտնվեն նեգատիվ տրամադրություն ունեցող շահագրգիռներ, փորձեն խոստովանական ցուցմունքներ կորզել, անօրինական վերաբերմունք դրսեւորել»: Ուրեմն ընդունենք, որ այդ ամենը կկանխվի լավագույն փաստաբանի մասնակցությամբ, որը կարող է նաեւ իրականությունից շեղվող նախաքննությունը ճիշտ ուղի վերադարձնել: Հատկապես այս դեպքում, երբ մի շարք պատճառներով անվստահություն կա նախաքննական մարմնի հանդեպ, որոնց թվում հիշատակվում է նաեւ իրավական ոչ բավարար գիտելիքներ ունենալը:

Մեզ դեռեւս հայտնի չէ ի՞նչ վարկածով է աշխատում նախաքննական մարմինը: Փաստաբանների ժլատ տեղեկատվությունից հայտնի է միայն, որ նախաքննությունն ընդունում է «գործն այդ խմբով չի սահմանափակվում», իսկ դրանից առաջ էլ ասված էր «սա բռունցքն է, բազուկը պետք է տեսնել»: Երբ ՀՀ գլխավոր դատախազը խորհրդարանին ներկայացրեց «բազուկը» (կամ նրա մի մասը), որի մասնակցությանը, համենայն դեպս, պատգամավորներից 6-ը թերահավատությամբ վերաբերվեցին (ձեռնպահ են քվեարկել): Սակայն անհրաժեշտ է լիարժեք վստահության մթնոլորտ ստեղծել, որպեսզի ոչ ոք չերկմտի՝ իրոք հանցագործ խմբի ետեւում կանգնածները «շմայսնե՞րն» են, թե՞ որոշ մարդկանց համար այս կամ այն հեղինակությանը (գուցե ուժին) ոչնչացնելու պատեհ առիթ է: Կամ «թիկունքը» Մովսիսյաններո՞վ է սահմանափակվում, թե՞ շարունակություն ունի, որի մասին գուցեեւ չեն ուզում խոսել: Արդյոք վհուկների որս չի՞ սպասվում: Եթե նախաքննական մարմինն ընդունում է ահաբեկիչների դրսից ղեկավարվելու վարկածը, թերեւս կասկածյալների շրջանակը շատ էլ չընդլայնվի, իսկ եթե հանգել է նրան, որ տեղական ուժի կամ խմբավորման հեղինակածն է, մանավանդ հեղաշրջում իրականացնելու տարբերակով, ուրեմն կարող է նաեւ վհուկների որսի առիթ ծառայել:

Հնչեղություն ստացած դատավարությունների հարուստ պատմություն ունենք, եւ վերը շարադրված մտահոգություններն էլ այդտեղից են գալիս: Նախաքննության փուլում հանրությանը զարմացնում են ծանրագույն պատիժներ առաջադրելով, սակայն որոշ ժամանակ անց պարզվում է, որ սարսափազդու մեղադրանքներով դատարանի առջեւ կանգնածների կեսը ընդհանրություն չունի քննարկվող հանցանքի հետ, կամ երբեւիցե հանցանք կատարել է, բայց դա չի համապատասխանում առաջադրված հոդվածներին: Լավ պաշտպանության դեպքում գործը նախաքննության է վերադարձվում, «քույր» գործեր են ծնվում, «մայր» գործից մասեր են առանձնացվում, եւ այդ «տեխնիկական» աշխատանքների մեջ երկրորդային է դառնում իրական հանցանքի բացահայտումը: Դատավարությունների կենսագրությունը ցույց է տալիս նաեւ, որ հարցաքննվածների մեջ գտնվում են 37 թ. շնչով ապրողներ, որոնք չեն թերանում քննության շրջանակից դուրս որոշ բաներ էլ պատմել իրենց համակրանքին չարժանացածների մասին՝ քննիչի հմտությանը թողնելով նրանց ու հանցախմբի կապի հայտնաբերումը: Եթե դատարանում չբացահայտվի էլ մեղադրանքը, գոնե կարելի է անցանկալիին առժամանակ մեկուսացնել հասարակությունից: Այսպես է իրականացվում վհուկների որսը:

Եթե այս գործի վերջաբանը նույնպես նկարագրված ճակատագիրն ունենա, դրանում մեղքի իրենց բաժինը կունենան նաեւ փաստաբանները: Ամաչելու իսկական առիթն այդ ժամանակ կծնվի եւ ոչ թե այսօր, երբ ահաբեկիչներին պաշտպանելն այնպիսի մեղք է համարվում, ինչպես ինքնասպանին տերտերի օրհնությամբ թաղելը: Լավագույն փաստաբանների ընտրությամբ պետք է որ շահագրգիռ լինի նաեւ քննչական խումբը, որովհետեւ մասնագետ ընդդիմադիր ունենալուց կշահեր միայն գործի քննությունը:

ՍԱՍԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՌԵՊԼԻԿ

Պատգամավորի անձեռնմխելիության կարգի վերանայումը անհրաժեշտ է

Երեկ Ազգային ժողովը 90 կողմ եւ 6 ձեռնպահ ձայներով (դեմ չկար) համաձայնություն տվեց գլխավոր դատախազի միջնորդությանը՝ պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանին անձեռնմխելիությունից զրկելու մասին: Այս որոշմամբ ԱԺ-ն համաձայնեց, որ դատախազությունը պատգամավորին կալանքի տակ պահելու դիմումով մտնի դատարան:

Պատկերացնենք ստեղծված հոգեբանական իրավիճակում անհնար, սակայն տեսականորեն միանգամայն հնարավոր հանգուցալուծում. իսկ եթե դատարանը մերժի՞ Մուշեղ Մովսիսյանին նախնական կալանքի տակ առնելու դատախազության դիմումը: Չէ՞ որ միմիայն դատարանին է վերապահված գնահատական տալու դատախազության ներկայացրած նախնական ապացույցներին: Ազգային ժողովը դատարան չէ, եւ երեկ էլ գլխավոր դատախազը ըստ էության Մուշեղ Մովսիսյանի մեղավորությունը հաստատող շատ ապացույցներ չներկայացրեց (չէր էլ կարող՝ քննչական գաղտնիությունը պահպանելու դրդապատճառներով): Դատախազն ընդամենը հավաստեց, թե նախնական քննությամբ «ձեռք են բերվել բավարար ապացույցներ», որոնք հաստատում են մեղադրանքը:

Հետեւաբար ԱԺ երեկվա քվեարկությունը ընդամենը միայն մի հարցի էր պատասխանում՝ խորհրդարանը վստահո՞ւմ, թե՞ չի վստահում գլխավոր դատախազին: Ըստ էության, դա գլխավոր դատախազ Աղվան Հովսեփյանի խոսքին հավատալ-չհավատալու քվեարկություն էր: Այդ դեպքում ինչպե՞ս բացատրել գլխավոր դատախազի հրաժարականի պահանջը որոշակի շրջանակների կողմից, որը ներկայացվել է հանրապետության նախագահին եւ մինչեւ այժմ, որքան հայտնի է, ես չի վերցվել: Ի՞նչ է ստացվում. խորհրդարանը վստահում է գլխավոր դատախազին, ուժայինները՝ ո՞չ: Դա չի՞ նշանակում ուղղակի անվստահություն հենց... խորհրդարանին: Եվ երկրորդ: Ինչպե՞ս է, որ պատգամավոր Վանո Սիրադեղյանին նախնական կալանքի վերցնելու նույն դատախազի համանման միջնորդությունը մերժվել է նախորդ ԱԺ-ի կողմից, եւ ներկա ԱԺ-ն ամենեւին չի մտահոգվում, որ իր անդամն արդեն իսկ սկսված դատական քննությանը ներկայանում է... ամբաստանյալի կարգավիճակով: Ո՞ւր մնաց օրենքի առաջ բոլորի հավասարության սահմանադրական պահանջը:

Եզրակացությունը մեկն է՝ այդ պահանջը չի կիրառվում եւ երկիրը վեր է ածում իրավական աբսուրդի թատրոնի: Ուստի տեղին եմ համարում հիշեցնել, որ վերջին խորհրդարանական ընտրություններից առաջ բազմաթիվ ազդեցիկ քաղաքական ուժեր, այդ թվում ներկայիս ԱԺ-ի ամենամեծ խմբակցության՝ «Միասնություն» դաշինքի զոհված եղերահիշատակ ղեկավարները, ժողովրդին խոստանում էին ընտրվելու դեպքում ԱԺ քննարկմանը ներկայացնել պատգամավորների անձեռնմխելիության ներկայիս ծայրահեղ բացարձակացված կարգը վերացնելու առաջարկություն: Վազգեն Սարգսյանը եւ Կարեն Դեմիրճյանը, ավաղ, ժամանակ չունեցան իրենց այդ (ինչպես նաեւ բազմաթիվ այլ) խոստումների կատարման համար: Սակայն նրանց հիշատակի նկատմամբ հարգանքը պահանջում է մյուս գործընկերներից՝ չմոռանալ խոստումները: Ըստ իս, երեկվա քվեարկությունը եկավ հաստատելու, որ անձեռնմխելիության վերացման հարցի քննարկման հետաձգումն այլեւս անհանդուրժելի է:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Հայաստանում անկայուն եղանակը կպահպանվի

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հյուսիսից ներթափանցած սառը օդային հոսանքների հետեւանքով նոյեմբերի 10-ին Հայաստանում ջերմաստիճանն իջել է 4-9 աստիճանով, եւ երկրի ամբողջ տարածքում, այդ թվում Երեւանում, առաջին անգամ տեղացել է ձյուն: Ինչպես «Նոյյան տապանի» թղթակցին տեղեկացրին ՀՀ հիդրոմետծառայությունից, հանրապետությունում անկայուն եղանակը կպահպանվի, լեռնանցքներում կլինի մառախուղ:

Նոյեմբերի 10-ի լույս 11-ի գիշերը մայրաքաղաքում տեղումները կդադարեն, սակայն առավոտյան նորից տեղումներ կլինեն. դրանք կընդմիջվեն 1-2 օրով եւ նորից կվերսկսվեն: Ըստ ծառայության կանխատեսումների, հանրապետությունում նոյեմբերի վերջին օրերին եղանակի տաքացում գուցե չդիտվի: Ձմեռվա վերաբերյալ ծառայության աշխատակիցները կանխատեսումներ չարեցին:

«Ազգում» նորից տղա է ծնվել

«Ազգին» ուրախացրեց համակարգչային բաժնի աշխատակից Տիգրան Հակոբյանը՝ ամրապնդելով բազմիցս ստուգված այն իրողությունը, որ «Ազգը» հայրենիքին միայն տղաներ է տալիս (այս օրինաչափությունը գործում է ոչ թե «Ազգին» «կողքից» աշխատակցողների կամ «Ազգից» արդեն հեռացածների, այլ բացառապես «բնիկ» «Ազգ»-ականների պարագայում:

Տիգրանի առաջնեկը ազգի ապագա զինվորների բանակը համալրել է նոյեմբերի 9-ին: «Ազգը» ջերմորեն շնորհավորում է իր երիտասարդ աշխատակցին՝ փոքրիկին առողջություն եւ ապահով երկինք մաղթելով:

Մանրամասներ Նաիրի Հունանյանի եւ մյուս հեռուստալրագրողների Թուրքիայում ունեցած շփումների մասին

Սկիզբը էջ 1

Խումբը, որ պաշտոնապես ներկայացրել է Հայաստանի ազգային հեռուստատեսությունը, բաղկացած է եղել Նաիրի եւ Կարեն Հունանյաններից, Հովակիմ Հովակիմյանից եւ Կարեն Շահարյանից: Թուրքիա է ժամանել հունվարի 27-ին՝ մուտք գործելով Սարպ սահմանային դռնից եւ մինչեւ Տրապիզոն գնացել է ցամաքով: Տրապիզոնում մամուլի եւ հրապարակայնությունների պետական տնօրեն Օզեր Չաղլայանի եւ լրագրողական շրջանակների կողմից հյուրընկալվելուց հետո հունվարի 28-ին ուղղաթիռով մեկնել է Անկարա՝ «բարձր մակարդակի վրա երկօրյա շփումներ ունենալու», ինչպես գրում է «Ժամանակը»: Խմբին ընդունել եւ հարցազրույց է տվել Թուրքիայի մշակույթի նախարար Իստեմիհան Թալայը, զբոսաշրջության նախարար Ահմեդ Թանը, արտգործնախարարության խոսնակ Սերմեթ Աթաջանլըն, վարչապետարանին կից մամուլի եւ տեղեկատվության ընդհանուր տնօրեն Այդըն Սեզգինը, «Անատոլու» գործակալության գլխավոր տնօրեն Մեհմեդ Գյուլերը, TRT պետական հեռուստատեսության գլխավոր տնօրեն Յուքսել Եները, ԿԱՎ ծրագրի փոխնախագահ Կայա Յաշըրնոր: Տեսակցությունների ընթացքում արծարծվել են անգամ Թուրքիա-Հայաստան հարաբերությունների «զանազան երեսները»:

Անկարայից հետո հունվարի 30-31-ին խումբն այցելել է Անթալիա, որտեղ հյուրընկալվել է մամուլի եւ հրապարակայնությունների տնօրեն Մերիչ Արբեքի կողմից: Տեսակցություն է ունեցել նաեւ տեղի լրագրողների ընկերության վարչական պատասխանատուների հետ, այցելել տեսարժան վայրեր:

Փետրվարի 1-ին Նաիրի եւ Կարեն Հունանյաններն ու խմբի մյուս անդամները ժամանել են Ստամբուլ, որտեղ հանդիպումներ են ունեցել ավագ դեսպան Մուստաֆա Ակշինի, Հայ-թուրք [illegible] զարգացման հանձնախմբի փոխնախագահ Տիգրան Ալթունի, «Միլլիեթ» թերթի մեկնաբան Սամի Կոհենի եւ Թուրքիայի լրագրողների միության պատասխանատուներից Լեյլա Թավշանօղլուի հետ: Նույն օրը երեկոյան Ստամբուլի մամուլի եւ հրապարակայնությունների տնօրեն Բյուլենթ Ուղուրը ճաշկերույթ է տվել ի պատիվ հյուրերի: «Եշիլքյոյի մեջ կայացած այս հավաքույթը, գրում է «Ժամանակը», անցավ շատ ջերմ մթնոլորտի մեջ»:

Խումբը քաղաքավարական այց է կատարել Հայոց պատրիարքարան, ընդունվել պատրիարք սրբազանի կողմից, այնուհետեւ այցելել է հայկական վերոհիշյալ 2 թերթերի՝ «Ժամանակի» եւ «Մարմարայի» խմբագրությունները, լուսանկարվել: «Մարմարայի» խմբագրությունում Նաիրի Հունանյանն ասել է, որ իրենք Թուրքիա են եկել հիմնականում 2 նպատակներով, առաջինը՝ Հայաստանի ազգային հեռուստատեսությունը փորձել է ծանոթաբերական ծառայվեն պատրաստել «Հայաստանցի ժողովրդին ծանոթացնելու համար Թուրքիո հայ համայնքը, Թուրքիո տնտեսության, զբոսաշրջության, մշակույթի եւ այլ բնագավառները», եւ երկրորդ՝ նախագահ Սուլեյման Դեմիրելի հետ անցկացնել կենդանի հարցազրույց եւ արբանյակային կապով հեռուստատեսային կամուրջ հաստատելով, այն ուղղակի սփռել Հայաստանում:

Հայկական թերթերի խմբագրություններ խումբն այցելել է վարչապետարանին առընթեր մամլո եւ տեղեկատվության կենտրոնի ընդհանուր տնօրեն, ֆրանսերենի թարգման Լեւենդ Ալփասլանի, միեւնույն կենտրոնի աշխատակից եւ ռուսերենի թարգման Ալլա Անարգյուլի, Ստամբուլի մամլո կենտրոնի անգլերենի թարգմանիչ Ինջի Քյուչուկականի ընկերակցությամբ:

Խումբը փետրվարի 3-ի առավոտյան օդանավով մեկնել է Տրապիզոն, որտեղից դարձյալ Սարպի անցակետով մտադիր էր վերադառնալ Հայաստան, գրում են պոլսահայ զույգ թերթերը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հասարակական-քաղաքական
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ՁՈՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի
Հղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Ազգային ժողով

«Բանակը պետք է մնա զորանոցներում... ժողովրդավարությունը Հայաստանում այլընտրանք չունի»

Նորանշանակ վարչապետ Արամ Սարգսյանի առաջին շեշտադրումները

ԱԺ խմբակցությունների ղեկավարներն ու մշտական հանձնաժողովների նախագահները դարձան առաջին ունկնդիրները նոր վարչապետի քաղաքական-հրապարակային անդրանիկ ելույթի, ուր Արամ Սարգսյանը ուրվագծեց իր գլխավորելիք ապագա կառավարության գերակայությունները: Արամ Սարգսյանի կառավարությունը դեռեւս ձեւավորված չէ, եւ մինչեւ երեկ նա հրապարակային ոչ մի խոսք չէր արտաբերել: Նոյեմբերի 10-ին վարչապետի առաջարկով ԱԺ ղեկավարության հետ փակ հանդիպման սկզբնական պահին արտոնվեց լրագրողների ներկայությունը: ԱԺ լսարանը պատահական չէր ընտրված, Արամ Սարգսյանը արձանագրեց, որ կառավարություն-ԱԺ համագործակցությունը հոկտեմբերի 27-ից հետո առավել իմաստավորվում է ներքաղաքական հետագա զարգացումների ենթատեքստում. «Անհրաժեշտ է ապահովել ներքաղաքական կայունություն, որի համար անհրաժեշտ է պահպանել կառավարություն-ԱԺ համագործակցության ձեւավորված ավանդույթը: Կառավարությունն ունենալով քաղաքական հենարան «Միասնություն» խմբակցությունը, կշարունակի սերտորեն համագործակցել մյուս կուսակցությունների հետ», փաստեց նոր վարչապետը:

Արամ Սարգսյանի այս ուղերձի հասցեատերը ոչ միայն Հայաստանի քաղաքական ուժերն են եւ մեր հանրությունը, այլեւ արտաքին աշխարհը, ուստի պատահական չէ, որ նա կարեւորեց ժողովրդավարական արժեքներին Հայաստանի հավատարմությունը. «Ես հայտարարում եմ, որ ժողովրդավարությունը Հայաստանում այլընտրանք չունի, եւ մեր առաջընթացը հնարավոր է միայն հզոր, ժողովրդավարական եւ շուկայական կենսունակ տնտեսության պայմաններում»: Իր գործունեության մեկնակետում Արամ Սարգսյանը խոստովանեց հանրապետության նախագահի, ԱԺ-ի, բոլոր քաղաքական ուժերի եւ զանգվածային լրատվության միջոցների օժանդակության անհրաժեշտությունը: Վերջին փաստը ընդգծենք, քանզի կասկածելիորեն հաճախացել են մամուլի ազատությունը սահմանափակելու կոչերը: Արամ Սարգսյանն իր արշավը սկսում է մամուլին համագործակցության ձեռք մեկնելով. «Մերժում եմ տարբերաբար հնչող կոչերը սահմանափակելու խոսքի ազատությունը, մամուլի օրենսդրությամբ ամրագրված իրավունքները: Բայց նաեւ ակնկալում եմ լրագրողներից պատասխանատվության խոր զգացում երկրի ապագայի հանդեպ»:

Հայաստանի պետական համակարգը անպատրաստ է արձագանքելու մարտահրավերներին

Արամ Սարգսյանը անկեղծ էր հոկտեմբերի 27-ի դեպքերը պարզ դարձրին, որ Հայաստանում բացակայում է անվտանգության հայեցակարգը. «Իրադարձությունները ցույց տվեցին, թե որքան փխրուն է պետության քաղաքական համակարգը, եւ ըստ էության անպատրաստ է ադեկվատ արձագանքել անսպասելի մարտահրավերներին: Այդ առումով միանգամայն բացատրելի է հայոց բանակի ազնիվ պոռթկումն այդ ողբերգությունից հետո»: Վարչապետը հոկտեմբերի 27-ին հետեւած ժամանակահատվածում բանակի գործունեությունը համարեց կայունացնող գործոն, բայց եւ պնդեց, որ Հայաստանում պետք է զարգանան քաղաքական եւ քաղաքացիական կառույցները, «որպեսզի բացառվի բանակի կողմից քաղաքական պատասխանատվություն ստանձնելը, հետեւաբար նաեւ քաղաքականությամբ զբաղվելու որեւէ անհրաժեշտություն: Կարծում եմ, որ բանակն արժանի է ավելի մեծ ուշադրության: Շեշտում եմ, որ բանակը չպետք է դուրս գա քաղաքական դաշտ, չպետք է խառնվի քաղաքական գործընթացներին եւ, ինչպես ասում են, պետք է մնա զորանոցներում»: Ժողովրդավարությունից հետո երկրորդ գերակայությունը, Արամ Սարգսյանի համոզմամբ, Վազգեն Սարգսյանի վարած տնտեսական քաղաքականության հաջորդականության ապահովումն է:

«Չեմ պատրաստվում շեղվել կոռուպցիայի դեմ պայքարից»

Արամ Սարգսյանի ելույթը գրավոր էր, բանավոր խոսքն այնքան էլ վստահ չէր, թեեւ շեշտադրումները դիպուկ էին եւ քաղաքականապես ճիշտ հաշվարկված: Համենայն դեպս, այն խումբը եւ խորհրդականները, որոնք Արամ Սարգսյանին առաջարկել էին այս մոտեցումները, արհեստավարժ են բառի ամենադրական իմաստով, ինչն առաջին քայլն է դեպի ճիշտ թիմ տանող ճանապարհի: Նշենք նաեւ, որ ԱԺ-ի հետ հանդիպմանը ներկա էին միայն որոշ նախարարների պաշտոնակատարներ՝ Խոսրով Հարությունյանը, Վահան Շիրխանյանը, Սմբատ Այվազյանը եւ Վաղարշակ Հարությունյանը: Պաշտպանության նախարարի, եւ, ըստ էության, կառավարման ու տնտեսական քաղաքականությունն ապահովող նախարարների առկայությունը վարչապետի կողքին խոսուն փաստ է:

Արամ Սարգսյանը խոստովանեց, որ այսօր Հայաստանն առավել քան երբեւէ կարիք ունի միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների աջակցության: Վազգեն Սարգսյանի կառավարության ձեռք բերած բոլոր պայմանավորվածությունները ՄԱՀ-ի եւ ՀԲ-ի հետ պետք է պահպանվեն. «Վարկերի համապատասխան մասնաբաժինները չստանալու դեպքում հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակը կդառնա աղետալի»: Վարչապետը հայտարարեց. «Չեմ պատրաստվում շեղվել եւ կոռուպցիայի դեմ պայքարի որդեգրած կուրսից: Ես նույնպես պնդում եմ, որ մինչեւ 2000 թ. մայիսը կարվեն վճռական քայլեր, արդեն պատրաստ կլինի կոռուպցիայի դեմ պայքարի ծրագիրը: Կրկնում եմ Վազգեն Սարգսյանի խոսքը՝ չենք նայելու անձերին եւ դեմքերին»: Վարչապետն անդրադարձավ հոկտեմբերի 27-ից հետո Հայաստանի համար ամենավտանգավոր սպառնալիքին՝ հայտնվել անվստահության դաշտում. «Մեզ պետք է ամեն գնով վերականգնել մասնավոր կապիտալի վստահությունը մեր երկրի նկատմամբ ոչ միայն արտասահմանյան, այլեւ տեղական կապիտալի»:

Նոր վարչապետի կառավարության կազմը, ըստ ամենայնի, հայտնի կդառնա շաբաթավերջին, եւ այդ կազմի հրապարակումից պարզ կդառնա, որքանով են այս ճիշտ շեշտադրումները վերածվելու գործի:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Կարեն Դեմիրճյանից ավելի սուրբ մարդ եւ Վազգենի պես մարդ չկա»

Սկիզբը էջ 1

Մասնավորապես Մուշեղ Մովսիսյանը դժգոհություն է հայտնել, որ դեռ 95 թ. պատգամավորական ընտրությունների ժամանակ Վազգեն Սարգսյանը ստիպել է հանել իր թեկնածությունը, եւ միաժամանակ նա բառացիորեն պնդել է, որ ամեն ինչ կկարգավորվի Վազգեն Սարգսյանի ֆիզիկական ոչնչացումով: Իրենց բազմաթիվ հանդիպումների ժամանակ Մուշեղ Մովսիսյանը Նաիրի Հունանյանին առաջարկել է սպանել Վազգեն Սարգսյանին եւ նրանց հետ հանցավոր համաձայնության գալով՝ մշակել հանցագործությունը նախապատրաստելու եւ իրականացնելու ծրագիր»: Աղվան Հովսեփյանը միանշանակ էր՝ Մուշեղ Մովսիսյանն է ընտրել ԱԺ դահլիճն իբրեւ ահաբեկչության վայր եռօրյայի հենց այն օրը, երբ հանդիպում են ԱԺ-ում վարչապետն ու կառավարության անդամները: Ըստ գլխավոր դատախազի, ամբաստանյալ պատգամավորը երաշխավորել է Նաիրի Հունանյանին իր հանցավոր խմբի անպատժելիությունը, նախապես պայմանավորվել, որ նիստերի դահլիճը գրավելուց հետո ժամանակ շահեն, որպեսզի որոշակի ուժերի ԱԺ հասնելուց հետո իշխանափոխություն իրականացնեն: Նաիրի Հունանյանի բոլոր գործողություններն, ըստ այդմ, հղացվել եւ իրականացվել են Մուշեղ Մովսիսյանի մասնակցությամբ: Ձեռք է բերվել 4 միավոր ինքնաձիգ հրազեն, 350 փամփուշտ, 4 նռնակ եւ որսորդական հրացան:

Նաիրի Հունանյանը, Էդ. Գրիգորյանը եւ Մուշեղ Մովսիսյանը ենթարկվել են առերես հարցաքննման, որի արդյունքները, ինչպես նաեւ նախաքննության ձեռք բերած այլ ապացույցները, Աղվան Հովսեփյանի կարծիքով, բավարար հիմք են ծառայում Մուշեղ Մովսիսյանին մեղադրանք ներկայացնելու ՀՀ քր.օր.-ի 61, 17 հոդվածի առաջին մասով: Իբրեւ խափանման միջոց առաջարկվում է ընտրել կալանքը, քանզի բավարար հիմքեր կան ենթադրելու, որ «ազատ մնալով՝ Մուշեղ Մովսիսյանը կարող է թաքնվել քրեական գործի վարույթն իրականացնող մարմնից, խոչընդոտել գործի քննությանը»:

Մուշեղ Մովսիսյանն առաջինն արտաբերեց Սամվել Բաբայանի անունը

Դեռեւս երկուշաբթի օրվանից ԱԺ-ում շրջանառվում էր հոկտեմբերի 27-ի դեպքերին Սամվել Բաբայանի ուղղակի առնչության վարկածը, բայց ամբաստանյալ Մուշեղ Մովսիսյանն առաջինն էր, որ հրապարակավ ամբիոնից արտաբերեց Սամվել Բաբայանի անունը, հերքելով Նաիրի Հունանյանի ցուցմունքը, ըստ որի, հոկտեմբերի 25-ին, ժամը 15:00-ին հանդիպել է Մուշեղ Մովսիսյանին՝ նրան փոխանցելով Սամվել Բաբայանի գրավոր նամակը, ուր շարադրված են եղել ահաբեկչության կատարման հանգամանքները: Մուշեղ Մովսիսյանը լիովին չէ, որ հերքեց դատախազի պնդումները: Նա համաձայնեց, որ 99 թ.-ի գարնանը իրենց տանն իրոք հանդիպել է Նաիրի Հունանյանին, որին բերել էր իր ընկեր Միսակ Մկրտչյանը: Ծոտոքդրակից Ռուբեն Մանգասարյանը քննչական բաժնում բարձացրել է Մուշեղ Մովսիսյանի խաթարված հիշողությունը: Ընդհանրապես, իր հիշողությունից ամբաստանվող պատգամավորը շատ էր դժգոհում, վկայակոչելով հոկտեմբերի 27-ի դեպքերը. «Խեղաթյուրված եմ հիշում, մտքերս չեմ կարողանում տեղավորել»:

Մուշեղ Մովսիսյանը խոստովանեց նաեւ, որ Նաիրի Հունանյանին երկրորդ անգամ տեսել է «Առագաստ» սրճարանում, բայց զրուցել է 2–3 րոպեից ոչ ավել: Նրա հավաստմամբ, երրորդ հանդիպումը կայացել է ԱԺ նախասրահում, այս անգամ մի քանի վայրկյան: Բազմաթիվ երդումներով Մուշեղ Մովսիսյանը պնդում էր, որ ինքն այլեւս չի տեսել Նաիրի Հունանյանին, այնինչ վերջինս վկայել է, որ 10–15 անգամ ԱԺ-ում հանդիպել եւ գրություններ է փոխանցել նրան:

«Լկտիություններ արել եմ հարբած վիճակում»

Մուշեղ Մովսիսյանը խոստովանեց իր թերի կողմերը. «Լկտիություններ, որոնք արել եմ հարբած վիճակում, ես հայհոյել եմ, չեմ ժխտում: Հարբած վիճակում խոսակցություններ եղել են, հաջորդ օրը իմ ընկերներին մոտեցել, ներողություն եմ խնդրել»: Սույն պնդումը նշանակում է, որ Վազգեն Սարգսյանի հասցեին դատախազի վկայակոչած արտահայտությունները Մուշեղ Մովսիսյանը հանձն է առնում: Ամբաստանյալ պատգամավորը բազում գործընկերների անուններ շեշտեց՝ «Միասնություն» խմբակցությունից Էդմոնդ Ծատուրյան, Գուրգեն Եղիազարյան, Հակոբ Հակոբյան, «Իրավունք եւ միաբանությունից»՝ Աղասի Արշակյան, Գագիկ Կոստանդյան, անկախ պատգամավոր՝ Ռոբերտ Ամիրխանյան, հայ արվեստագետներ՝ Վլադիմիր Մսրյան, Գուժ Մանուկյան, Լեւոն Թուխիկյան, Ռուբեն Հախվերդյան: Այս՝ բավական անպատեհ հիշատակումները փաստում էին, որ Մուշեղ Մովսիսյանը տենդագին իրեն արդարացնող վկաներ էր փնտրում: Նա բավական մանրամասն պատմեց նաեւ Վազգեն Սարգսյանի հետ հոկտեմբերի 20-ի իր հանդիպման մասին, թե ինչպես այդ ընթացքում Վազգեն Սարգսյանը ոտքով քայլել է իր հետ մինչեւ դարպասները՝ բարեկամաբար առաջարկել չնեղվել, քանզի 15 օր հետո իր եղբայր՝ ձերբակալված Շմայսի (Առաքել Մովսիսյանի) խնդիրը կկարգավորվի: Պատգամավորի վերջին առաջարկն՝ ուղղված ԱԺ խմբակցություններին, հետեւյալն էր՝ ստեղծել հանձնաժողով, որը կպարզի հոկտեմբերի 27-ի դեպքերի իսկությունը: «Մի շտապեք», ահա նրա հորդորը:

Պատմում են Գուրգեն Եղիազարյանը եւ Հակոբ Հակոբյանը

Պատգամավորին ուժեղացված հսկողությամբ ԱԺ շենքից տեղափոխեցին քննչական մեկուսարան: «Ազգը» դիմեց պատգամավորներ Գուրգեն Եղիազարյանին եւ Հակոբ Հակոբյանին՝ պարզաբանելու Մուշեղ Մովսիսյանի՝ իրենց վերաբերող պնդումների իսկությունը: «Այո՛, դեպքերից մոտ 20 օր առաջ ինձ եւ Էդմոնդ Ծատուրյանին մոտեցավ Մուշեղ Մովսիսյանը՝ խնդրելով, որ միջնորդենք իր եղբոր համար Կարեն Դեմիրճյանի առջեւ: Ես ասացի, որ նման միջնորդության առիթ չեմ տեսնում, որովհետեւ հարուցված է

Անձեռնմխելիությունից զրկված պատգամավորը

քրեական գործ, եւ ԱԺ նախագահը չի կարող միջնորդություն կատարել նման դեպքում: Սակայն մի քանի օր անց Մուշեղ Մովսիսյանը ոգեւորված եկավ մեր սենյակ եւ ասաց. «Ավելի սուրբ մարդ չի լինում, ավելի սուրբ մարդ չեմ տեսնում, քան Կարեն Դեմիրճյանն է»: Նա հանդիպել էր ԱԺ նախագահի հետ եւ ստացել դրական հավաստիացումներ: Հետո՝ անցած շաբաթ, արդեն միջանցքում նա մոտեցավ եւ հարցրեց, թե ինչ խորհուրդ կտանք իրեն, մոտենա՞ Վազգեն Սարգսյանին իր եղբոր համար, թե՞ ոչ: Ասաց, որ Վազգեն Սարգսյանը ճանաչում է եւ իրեն, եւ եղբորը, միասին կռվել են: Պատասխանեցի՝ պարտադիր դիմիր: Մեզ հետ կանգնած էր նաեւ Հակոբ Հակոբյանը, եւ ես առաջարկեցի Հակոբին՝ օգնել հանդիպելու: Հաջորդ օրը նա եկավ եւ ասաց. «Վազգեն Սարգսյանի պես մարդ չկա», պնդեց, թե ինքը խոսել է, եւ Վազգեն Սարգսյանը հավաստիացրել է, որ եթե եղբայրը մեղավոր չէ, երբեք չի պատժվի: Անչափ բարձր տրամադրություն ուներ, անգամ մեզ հրավիրեց մի բաժակ բան խմելու, որ շնորհավորենք իրեն: Մենք հրաժարվեցինք: Վազգեն Սարգսյանի կամ Կարեն Դեմիրճյանի մասին այլ բան Մուշեղ Մովսիսյանը մեզ հետ չի խոսել, նա գիտեր որ ես եւ Էդմոնդ Ծատուրյանը «Միասնություն» խմբակցությունից ենք: Հոկտեմբերի 27-ին ես իրեն չեմ տեսել, տեսել եմ հաջորդ օրը, հոկտեմբերի 28-ին, ես պատրաստվում էի գնալ հիվանդանոց՝ այցելելու Ծատուրյանին: Նա առաջարկեց միասին գնալ: Եկանք հիվանդանոց եւ Մուշեղ Մովսիսյանը մեզ ասաց. «Այս ինչ սրիկայություն է կատարվել»:

Պետք է սպասենք գործի ավարտին, բոլոր հարցերի պատասխանը կտա նախաքննությունը, բայց մի բան եւս կարող եմ ասել, գուցե այս ամեն ինչը պատրաստվում էր, որ ես էլ ձեզ այսօր նման խոսակցությունները պատմեմ», ի մի բերեց Գուրգեն Եղիազարյանը:

«Մուշեղ, ի՞նչ է վիճակդ, ապուշացած ես»

Հակոբ Հակոբյանը (Լեդի Հակոբը. տարբերակելու համար ստիպված մականուններն ենք նշում) շարունակեց. «Հոկտեմբերի 27-ին Մուշեղ Մովսիսյանին ես տեսա 17:00-ին կամ 17.05-ին. այստեղ, միջանցքում սյուների մոտ նստած էինք Արմենակ Արմենակյանի, Գուրգեն Եղիազարյանի հետ: Ես որոշեցի ներս մտնել, ասացի վարչապետն է խոսում, առաջ է, գնանք ներս: Արմենակ Արմենակյանն ասաց՝ ծխելս ավարտեմ, կգամ: Ես ուղղվեցի դեպի դահլիճ, սյուների մոտ՝ 1–2 մետր դռնից հեռու, տեսա Մուշեղին, որ դահլիճից դուրս էր գալիս: Տեսնելով նրան ասացի. «Մուշեղ, ի՞նչ է վիճակդ, ապուշացած ես, ի՞նչ է հետդ կատարվում»: Ինքն իր ցուցմունքներում այսօր ընդունում է իմ խոսքերը: Պատասխանելով ինձ, նա ասաց, թե լավ չի զգում, հիվանդ է, բայց դա հիվանդի վիճակ չէր: Հետո ես մտա ներս: Ենթադրում եմ, որ գնդակահարության ժամանակ նա ներսում չի եղել, բայց պնդում է, թե ներսի կողմով, սողալով մեզ հետ դուրս է եկել: Բայց ես, Պարույր Կարապետյանը, Հակոբ Հակոբյանը (Գեղարքունիքի պատգամավոր) իրար հետ հենց այդ կողմով դուրս եկանք դեպքերից հետո, եթե նա դահլիճում լիներ, ապա միայն մեր կողմով կարող էր դուրս գալ, մենք նրան չենք տեսել: Ինչ վերաբերում էր Վազգեն Սարգսյանի հետ հանդիպելուն, ապա ես նրան խորհուրդ տվեցի, որ իջնի ներքեւ եւ դուրս գալիս հանդիպի Վազգեն Սարգսյանին: Վարչապետին նա հանդիպել էր: Եկավ, ասաց, թե իրեն լավ է ընդունել, եւ իրոք առաջարկում էր գնալ խմել այդ առիթով: Ընդհանրապես ես նրա հետ նորմալ հարաբերություններ եմ ունեցել, ծանոթացել ենք պատերազմում: Վերջերս ինձ հետ խոսել է միայն Շմայսի մասին, իսկ ես միշտ հանգստացրել եմ, թե Շմայսի վրա ահագին բան կա, Վահրամ Խորխոռունու սպանության հետ կապված, եւ պետք է ծեծել: Եթե Շմայսին չվերցնեին, Շմայսին էլ կխփեին, ահա իմ խոսքերը: Դրա համար էլ ասել եմ, որ Շմայսին բռնել են, որ ծեծեն, երբ ամեն ինչ կարգավորվի, դուրս կգա»:

digitised by A.R.A.R.@

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Կուլ չտալ նավթային խայծը

Տարիներ շարունակ ադրբեջանական նավթի արտահանման ուղիների հարցը մնում է քաղաքական շահարկումների առարկա։ Արցախյան հակամարտության սկզբից ի վեր Ադրբեջանը կտրուկ ժխտողական կեցվածք ուներ նավթային խողովակաշարը ամենակարճ եւ ամենահարմար ճանապարհով Հայաստանի վրայով անցկացնելու հեռանկարի նկատմամբ։ Որոնում էին ու դեռ որոնում են այդ նավթի արտահանման այլընտրանքային ուղիներ, որոնք պետք է շրջանցեն ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ Ռուսաստանի տարածքը։

ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթաժողովի մոտենալուն զուգընթաց շեշտադրումները փոխվում են։ Ակնհայտորեն ԱՄՆ-ի ճնշման տակ Ադրբեջանը հայտարարում է, թե հաշտությունից հետո միանգամայն հնարավոր է, որ խողովակաշարն անցկացվի... Հայաստանով։ Ակնարկը թափանցիկ է՝ արցախյան հակամարտության քաղաքական կարգավորման բանակցություններում Հայաստանի զիջողականությունը ցանկանում են գնել... նավթային «կարկանդակից» մեզ բաժին հանելու խոստումով։ Եվ սա փորձում են հրամցնել իբրեւ իրենց «բարի կամքի», տարածաշրջանում խաղաղություն ու վստահություն վերահաստատելու, տնտեսական բարգավաճման նախապայմաններ ստեղծելու ձգտման արտահայտություն։

Մի կողմ թողնենք հուզական գնահատականները եւ փորձենք խորամուխ լինել ադրբեջանական կողմի այս հանկարծական «բարյացակամության» դրդապատճառների մեջ։

1. Ադրբեջանական նավթի արտահանման այլընտրանքային ուղիների որոնումները գործնականում փակուղի են մտել։ Չափից ավելի թմբկահարված Բաքու-Ջեյհան լիարժեք գծի կառուցումը, անչափ թանկ լինելու պատճառով, կասկածելի է դարձել։ Բրիտանական «Բրիտիշ փեթրոլեում» ընկերությունն արդեն իսկ չի թաքցնում իր սառնությունը այդ նախագծի հանդեպ։

2. Չեչնիայի տարածքով խողովակաշարն անցկացնելու եւ դրանով իսկ ռուսներին «խաղից դուրս» թողնելու պատրանքները փլուզվում են Հյուսիսային Կովկասն իրենց ազդեցության տակ պահելու ռուսների վճռական հարվածներից։ Մոսկվան այսօր Չեչնիայում ոչնչացնում է ոչ միայն միջազգային ահաբեկիչներին, այլեւ Բաքու-Նովոռոսիյսկ նավթամուղը շրջանցելու ադրբեջանական (եւ ոչ միայն ադրբեջանական) հույսերը։

Այստեղից մի քանի հետեւություններ.

ա) Հայաստանի տարածքով ադրբեջանական նավթի տարանցումը ուղղակի հարված կլինի Ռուսաստանի տնտեսական շահերին եւ ջուր կլցնի բոլոր նրանց ջրաղացին, ովքեր երազում են զամված տեսնել Բաքու-Նովոռոսիյսկ նավթամուղը։ Սա, իր հերթին, չի կարող չվատացնել հայ-ռուսական հարաբերությունները, եթե ոչ անդառնալիորեն փչացնել դրանք։ Նավթի տարանցման դիմաց տարեկան մի քանի միլիոն դոլարի փոխհատուցում ստանալով, մենք կվտանգենք մեր ռազմավարական շահերը եւ մեզնից կվանենք մեր գլխավոր ռազմավարական դաշնակցին։

բ) Չպետք է մոռանալ, որ Հայաստանով անցնելիք ադրբեջանական նավթի սեփականատերերը մնում են իրենք՝ ադրբեջանցիները, թուրքերը եւ «Բրիտիշ փեթրոլեումը»։ Հետեւաբար այն մտայնությունը, թե մեր տարածքով այդ խողովակաշարն անցնելու դեպքում մենք հնարավորություն կստանանք «ձեռքներս դնել փականի վրա» եւ դրանով իսկ, իբր, կունենանք Թուրքիայի, Ադրբեջանի ու անգամ Անգլիայի քաղաքականության վրա ազդելու իրական լծակ, մեծագույն խաբկանք է։ Որովհետեւ այդ երկրները, հնարավոր բարդացումների պարագայում, իրենց սեփականությունը մեր տարածքում պաշտպանելու պատրվակով առիթ կունենան ուղղակի ռազմական միջամտություն իրականացնելու։ Դա հղի է ողջ «զանգեզուրյան սեպը» կորցնելու վտանգով, որը Անկարայի ու Բաքվի վաղեմի երազանքն է։ Նախիջեւանի ու Մեղրու վրայով Ադրբեջանին միանալով, Թուրքիան հնարավորություն կստանա Կասպից ծովով դուրս գալու Միջին Ասիա եւ հասնել նույնիսկ Չինաստան՝ մարմին տալով «Մեծ Թուրան» զառանցանքին։ Այս դեպքում Հայաստանի վրայով անցնելիք խողովակաշարը կդառնա ամենաիսկական «տրոյական ձի», եւ իրենց աշխարհաքաղաքական նկրտումներին հասնելու համար Թուրքիան ու Ադրբեջանը չեն վարանի հնարել ամեն տեսակ սադրանքներ (նույնիսկ մեր ամենալոյալ պահվածքի պարագայում), որպեսզի խաղարկեն այդ «ձիու» կարողությունները։

գ) Ադրբեջանական նավթի Հայաստանով անցկացումը հղի է Իրանի հետ մեր «Մեղրու դուռը» փակելու վտանգով, հետեւաբար ձեռնտու չէ նաեւ Իրանին ու կարող է պղտորել հայ-իրանական մինչեւ այժմ բարյացակամ հարաբերությունները։

Այսպիսով, ադրբեջանական նավթային խայծը կուլ տալու դեպքում մենք մեզ դնում ենք Ռուսաստանի, Չինաստանի, Իրանի հետ մեր հարաբերությունները վատացնելու, իրադարձությունների անցանկալի զարգացումների դեպքում այդ երկրներից կտրվելու եւ լիակատար կերպով «թուրքական պարկերի» մեջ հայտնվելու վտանգի առաջ։ Դա մահացու թակարդ է։ Ընկնել այդ թակարդի մեջ հավասարազոր է վաղ թե ուշ ինքնասպանություն գործելու պարտադրանքի ընդունման։

Նոյեմբերի 18-19-ին ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթաժողովին մասնակցող Հայաստանի պատվիրակությանը ամենայն հաստատակամությամբ կոչ եմ անում չտարվել գայթակղություններով եւ չենթարկվել ճնշումների։ Ավելի լավ է այժմ պահպանել ստատուս քվոն ապագայի հեռանկարով ու երաշխիքով, քան կուլ տալ «համեղ» խայծը, որը ամրացված է թուրքական կարթին։ Չհավատանք նրանց, ովքեր ուզում են այսօր մեզ «պարարտացնել» վաղը անվերապահորեն կուլ տալու համար։

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

«Կաթսան դեռ եռում է»

ՀՀ ԳԱԱ սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնի անցկացրած հարցման հետքերով

ՀՀ ԳԱԱ սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնը հոկտեմբերի 30-31-ին սոցիոլոգիական հարցում էր անցկացրել, որի մասնակիցների 44,3 տոկոսը հոկտեմբերի 27-ի իրադարձությունները ներքին ուժերի սադրանքն էր համարել, այդ վարկածի «հետեւորդների» 39,4 տոկոսն ընդ որին (փաստորեն հարցվածների 17,4 տոկոսը) նկատի է ունեցել ներկայիս իշխանությունները։ Երբ Գեւորգ Պողոսյանին խնդրեցինք մանրամասնել, թե իշխանության կոնկրետ որ մարմինների մասին է խոսքը, կենտրոնի տնօրենն ասաց.

- Նշվել են իշխանությունների տարբեր օղակներ՝ բարձրագույն օղակից սկսած մինչեւ պաշտպանություն, ԱԱ կամ ՆԳ ինչ-որ ծառայություններ։ Սրանց կողքին տարբեր կուսակցություններ, մաֆիոզ կառույցներ, հիշատակվել են նույնիսկ «հայկական մասոնները»։ Մեծ մասը գտնում էր, որ հոկտեմբերի 27-ի հաշվեհարդարի պատասխանատուն իշխանությունն է, նույնիսկ եթե ինքը չի կազմակերպել այդ դեպքերը։ Ժողովուրդը հասկանում է, որ Հայաստանում տեղի ունեցող գործընթացները հիմնականում ներքին ուժերի բախման հետեւանք են՝ չբացառելով, որ արտաքին ինչ-որ ուժեր, գործակալություններ, երկրներ կարող են նպաստել կամ խոչընդոտել դրանց, ելնելով իրենց շահերից։

Փաստորեն բնակչության մի զգալի հատված համարում է, որ իշխանությունները կարող էին շահագրգռված լինել առանցքային դերակատարություն ունեցող դեմքերին ասպարեզից հեռացնելու, եւ դրանում ինչ-որ տրամաբանություն կա։ Գաղտնիք չէ, որ Կարեն Դեմիրճյանն ամենաբարձր վարկանիշն ուներ ժողովրդի մեջ, սիրված քաղաքական գործիչ էր, որին շատերն ուզում էին նախագահի տեղում տեսնել։ Մյուս կողմից, որպես ամենաազդեցիկ եւ հեղինակավոր գործիչ դիտարկվում էր Վազգեն Սարգսյանը, որը, շատերի տպավորությամբ, ուներ ամենամեծ իշխանությունը, այսինքն, ինչպես նշեց ОРТ-ի մեկնաբանը, երկրի «տերն» էր։ Այդ տեսանկյունից նախագահի կամ այլ ուժայինների եւ նրանցից բարձր վարկանիշ ունեցող գործիչների միջեւ կարող էր ինչ-որ մրցակցություն լինել, եւ քանի որ ոչ նախագահը, ոչ վարչապետը, ոչ ԱԺ խոսնակը հիմնավոր բացատրություններ չէին տալիս իրենց փոխհարաբերությունների վերաբերյալ, մարդիկ այդ մասին իրենց տպավորություններով էին դատում։

- Վազգեն Սարգսյանը տարբեր առիթներով կտրականապես հերքել էր իր եւ նախագահի «հակամարտության» վարկածը, եւ ընդհակառակը, հավաստել, որ սատարում է նրան։ Նույնը հեռուստահարցազրույցների ընթացքում ասում էր նախագահը՝ պնդելով, թե երկրի ղեկավարությունը գործում է միասնական «թիմով»։ Սակայն եթե նույնիսկ առկա էր ձեր վկայակոչած մրցակցությունը, անձամբ դուք հնարավոր համարո՞ւմ եք, որ պետության ղեկավարն ինչ-ինչ ամբիցիաներից, վարկանիշներից, «խանդի» զգացումից ելնելով, կարող էր նման քայլի գնալ՝ երկիրը բացարձակ շփոթի, քաոսի մեջ ներքաշելով՝ Հայաստանի վարկանիշին հասցված անուղղելի հարվածից բխող ծանր հետեւանքներով։

- Ոչ, իհարկե, դա բացառվում է։ Ավելին ասեմ. եթե Վազգեն Սարգսյանը կենդանի լիներ, անշուշտ կդատապարտեր այդ մոտեցումը, որովհետեւ իսկապես դժվար է ենթադրել, թե նախագահն ինքը կարող էր ապակայունացնել երկիրը։ Առավել եւս, որ նրա հետագա քայլերն էլ ապացուցեցին, որ տեղի ունեցածն ուղղակի հարված էր անսպասելի ինչպես Քոչարյան անհատի, այնպես էլ պետության ղեկավարի համար։ Այս պարագայում անհասկանալի է, թե իշխանություններն ինչո՞ւ որեւէ քարոզչական աշխատանք չեն տանում իրականությունը մարդկանց մատուցելու համար։ Հաշվեհարդարից հետո, 18 ժամ շարունակ, նախագահը չխոսեց ժողովրդի հետ, մինչդեռ 5-10 րոպեանոց անմիջական ուղերձը կարող էր հիմնովին փոխել հասարակության կարծիքը եւ նրա նկատմամբ վստահության ալիք առաջացնել։

Պրն Պողոսյանի տպավորությամբ տեղի ունեցածը հեղաշրջման փորձ էր, որի շուրջ երեք հիմնական վարկածներ են պտտվում։ Առաջինն արտաքին ուժերի միջամտությունն է՝ Ստամբուլի գագաթաժողովի, արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման վրա ներազդելու, «ռուսական թեւը» թուլացնելու միտումով, երկրորդը «ղարաբաղյան հետքն» է (որի ուղղությամբ որոշ ուժեր ակտիվորեն աշխատում են- Լ. Պ.), երրորդը՝ Դաշնակցության կազմակերպած ահաբեկչական գործողության վարկածը (զրուցակցիս «համակրանքն» ըստ ամենայնի այդ տարբերակի օգտին էր, ըստ որում՝ ՀՅԴ ոչ թե հայաստանյան, այլ «դրսի» կառույցների կտրվածքով)։ Ի՞նչ էր շահելու այդ ահաբեկչությունից Դաշնակցությունը եւ ինչո՞ւ չփորձեց շագանակներ հանել այդ կրակից (մինչդեռ այլ «հայտնի ուժեր» ջանացին այդ անել) եւ, ընդհակառակն, քաղաքական խճանկարն անփոփոխ թողնելու պատրաստակամություն հայտնեց։ «Եթե շահերից խոսենք, ապա շատերին կարող էր ձեռնտու լինել ասպարեզից հեռացնել այն հեղինակավոր գործիչներին, որոնք կենտրոնացրել էին ամբողջ իշխանությունը՝ մեծ թվով մարդկանց դրանից դուրս թողնելով», ասաց պրն Պողոսյանը՝ անպատասխան թողնելով հարցիս երկրորդ մասը։ Անհասկանալի է, սակայն, եթե ՀՅԴ-ն նման քայլ չձեռնարկեց, երբ արմատական ընդդիմության կարգավիճակում էր (այն էլ՝ կասեցված), ապա մի՞թե կարող էր այդ անել, երբ համագործակցում էր իշխանությունների, այդ թվում ահաբեկիչների թիրախում հայտնված «Միասնության» դաշինքի հետ։

Տեղի ունեցած ողբերգության ակունքներում մեր զրուցակիցն, ի տարբերություն ՀՅԴ-ի, հակված չէր տեսնել նախկին իշխանություններին։ Նրանք, մասնավորապես ՀՀՇ առաջնորդը, «ազդեցիկ» ալիբի ունեն. Վազգեն Սարգսյանի ընկերներն են եւ ջրի երեսին միայն նրա շնորհիվ էին մնում, գտնում է պրն Պողոսյանը։ Ըստ նրա, վարչապետի պաշտոնում Վազգեն Սարգսյանի եղբոր նշանակումը Ռոբերտ Քոչարյանին պարտադրված քայլ էր (ինչը, կարծում ենք, նույնպես միանշանակ չէ- Լ. Պ.), որով Հայաստանը մի քայլ եւս մոտեցավ «բանանային» երկրներին՝ «օտարների մոտ ուղղակի ժպիտ առաջացնելով» եւ լրացուցիչ հարված հասցնելով երկրի հեղինակությանը, որն այդ ահաբեկչական գործողություններից հետո առանց այն էլ 10 տարով նահանջել է միջազգային քաղաքական եւ տնտեսական արահետներից։

Ինչ վերաբերում է պաշտպանության նախարարության «վերջնագրին», ապա դա, սոցիոլոգի կարծիքով, արտառոց երեւույթ էր, թեպետ իրավիճակն ինքն էլ արտառոց էր. համենայն դեպս, այդ հայտարարությունը չդատապարտվեց ժողովրդի, ընդհակառակը, համամիտ էր հրաժարականների պահանջին, քանզի, եթե ԱԺ նախագահը եւ պատգամավորները, վարչապետն անպաշտպան են, ապա իրավապահ մարմինները շատ վատ են աշխատում։ Հայտարարությունը թերեւս ընդունելի է՝ բանակն անկանխատեսելի գործողություններից, երկիրը՝ քաղաքացիական պատերազմից ետ պահելու նպատակով (սրան գուցե կարելի էր համաձայնել, եթե ՊՆ հայտնի խորհրդակցությունը նախկին իշխանությունները խորհրդանշող քաղաքական դեմքերի բուռն մասնակցությամբ չանցներ- Լ. Պ.)։

Պրն Պողոսյանն ըմբռնումով է մոտենում իր կենտրոնի անցկացրած հարցման այն 26 տոկոս մասնակիցներին, որոնց կարծիքով հոկտեմբերի 27-ի արյունալի հաշվեհարդարը երկրում ստեղծված ծանր իրավիճակի հետեւանք էր (18,2 տոկոս) կամ այդ վիճակից դուրս գալու քայլ (7,5 տոկոս)։ Այդ պարագայում, սակայն, դարձյալ տարօրինակ է, թե հարցվածների 90,9 տոկոսն ինչո՞ւ էր «խոր զայրույթով լցվել, ցնցված եղել», ինչպես փաստում է հարցման արդյունքներն արձանագրող հաղորդագրությունը։

«Ժողովրդի 80 տոկոսն աղքատության եզրին է, դժգոհ է կյանքից էլ, երկրից էլ, իշխանություններից էլ, անկախությունից էլ, նույնիսկ նրանից, որ հայ է ծնվել... Այդ դժգոհությունը կարծրացել է, դարձել ապրելակերպ, եւ այսօր շատ դժվար է ինչ-որ բան փոխել մարդկանց մտածելակերպում. 10 տարի կենսամակարդակը պետք է բարձրանա, որպեսզի նրանք լավատեսորեն նայեն ապագային։ Ժողովուրդը չարաչար վիճակում է, բնակչության մի զանգված կա, որը, եթե ամենասուրբ մարդուն էլ սպանեն, կասի՝ տեղին էր», ասաց Գեւորգ Պողոսյանը։ Իսկ ապագան, ըստ նրա, մշուշոտ է. «Չեմ կարծում, թե իրավիճակը կայունացել է։ Կաթսան դեռ եռում է, եւ լավ բան սպասելը շատ դժվար է։ Վստահաբար կարելի է ասել, որ արտագաղթը կավելանա, այն հայերը, որոնք Ռուսաստանում վատ են ապրում եւ հետադարձ հայացքով Հայաստանին են նայում, չեն վերադառնա, արտասահմանյան ներդրողները, որ մտածում էին գործ սկսել այստեղ, չեն գա Հայաստան։ Կմնանք Համաշխարհային բանկի եւ Միջազգային արժութային հիմնադրամի վարկերի հույսին, որոնք իրենց քաղաքական եւ տնտեսական պայմանները կթելադրեն մեզ։ Էլ չեմ ասում, թե Ստամբուլի գագաթաժողովից հետո ինչեր կարող են լինել»։

Պրն Պողոսյանի գոնե այս վերջին մտահոգությունը, կարծում ենք, անտեղի է, քանզի, ինչպես հայտնի է, երկրի վիճակն ավելի չսրելու համար նախագահը «խաղաղադադար» է վերցրել արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման գործընթացում։ Ինչ վերաբերում է հոկտեմբերի 27-ը երկրի ծանր իրավիճակից բխեցնելու միտումներին, ապա շատ ավելի ծանր իրավիճակներում Հայաստանը զերծ է մնացել նման ցնցումներից. դավադիրներին ուղղորդող «ձեռքը» պարզապես վարպետորեն օգտագործել է ոճիրն իրագործած խմբակի ֆանատիզմը։

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Հոկտեմբերի 27-ի դեպքերը տեւական հետեւանքներ չեն ունենա, գտնում է Վահրամ Ներսիսյանցը

Անկասկած, հոկտեմբերի 27-ի ողբերգական իրադարձությունները որոշակի բացասական հետեւանքներ կունենան Հայաստանի տնտեսության հետագա զարգացման վրա: Դրանք կազդեն նաեւ երկրում կատարվող ներդրումների հոսքի վրա, քանի որ գործարարությունը շատ զգայուն է ցնցումների նկատմամբ: Դրա հետ մեկտեղ հետաքրքիր է իմանալ, թե Հայաստանն այսուհետեւ ինչպես է կառուցելու իր տնտեսական քաղաքականությունը եւ առհասարակ հանրապետությունն ինչպես է մտադիր վերականգնել իր սասանված վարկը: Այս հարցերին պատասխանում է Հայաստանի նախագահի տնտեսական հարցերի գծով գլխավոր խորհրդական Վահրամ Ներսիսյանցը, որը 1990 թվականից հանրապետության իշխանություններին խորհրդատվական օգնություն է ցույց տվել տնտեսական բարեփոխումների իրականացման գործում, իսկ 1995-1998 թթ. զբաղեցրել է Հայաստանում Համաշխարհային բանկի արտակարգ եւ լիազոր ներկայացուցչի պաշտոնը:

– Այն, ինչ տեղի ունեցավ Հայաստանում, ահաբեկիչների ձեռքի գործն է, եւ նման բան, ցավոք, կարող է պատահել ցանկացած ուրիշ երկրում: Ինչպես հայտնի է, ահաբեկիչները կարող են ահավոր վայրագություններ գործել, եւ դա բնավ կապված չէ նրանց հայ կամ այլազգի լինելու հետ: Խնդիրը լոկ այն է, որ մենք պարտավոր ենք իրավապահ մարմինների կամ հետախուզական ծառայությունների միջոցով կանխել ահաբեկչական քայլերը, որպեսզի դրանք այլեւս չկրկնվեն: Առհասարակ անհրաժեշտ է, որ մենք միջազգային հանրության հետ համատեղ պայքարենք ահաբեկչությունն արմատախիլ անելու համար:

– Ձեր կարծիքով, այդ ահաբեկչական քայլն ինչպիսի՞ ազդեցություն կարող է ունենալ Հայաստանի միջազգային նկարագրի վրա:

– Քանի որ ահաբեկչությունն արմատներ է արձակել տարբեր երկրներում, արտասահմանյան պետությունների ղեկավարները գիտեն, որ վանդալիզմի այդօրինակ քայլեր ժամանակ առ ժամանակ ձեռնարկվում են այս կամ այն երկրում, եւ դրանք կախված չեն պետության թուլությունից:

Քանի որ Հայաստանի նախագահին հաջողվել է խաղաղ լուծել հարցը, ահաբեկիչներին համոզելով ազատ արձակել պատանդներին, ապա դա արդեն մեծ դրական երեւույթ է մեզ համար այն առումով, որ երկրում կան տրամաբանորեն մտածող եւ քաղաքակիրթ ուժեր: Այդ գործոնը մեծ չափով չեզոքացրեց հոկտեմբերի 27-ի դեպքերի բացասական հետեւանքները, չնայած դրանք ինքնին կարելի է բացասական երեւույթ համարել երկրի համար:

– Իսկ այդ իրադարձություններն ինչպե՞ս կազդեն Հայաստանում կապիտալների ներդրումը շարունակելու միջազգային ներդնողների մտադրության վրա:

– Հայաստանում տեղի ունեցած ահաբեկչությունը ժամանակավորապես ինչ-որ չափով կազդի այն ներդնողների վրա, որոնք մտադրվել էին այսօր-վաղը ներդրումներ կատարել հանրապետությունում: Բայց կյանքը շարունակվում է, եւ ներդնողներն ավելի շատ հաշվի են առնում տնտեսական հեռանկարը: Եվ եթե իշխանություններին հետագայում հաջողվի (իսկ ես վստահ եմ, որ կհաջողվի) դասեր առնել պատահածից եւ պրոֆեսիոնալ կերպով իրականացնել ինչպես ղեկավարների ու ներդնողների, այնպես էլ առհասարակ ժողովրդի անվտանգության ապահովման միջոցառումներ, ապա հոկտեմբերի 27-ի իրադարձությունները կմոռացվեն եւ տեւական հետեւանքներ չեն ունենա:

Նման մի բան տեղի էր ունեցել Իսպանիայում, որտեղ ահաբեկիչը խորհրդարան ներխուժելով կրակ էր բացել: Բայց դա արդեն մոռացվել է, եւ ինչպես գիտեք, այդ երկրում ներդրումների մակարդակը մնում է բարձր:

– Միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունները կարո՞ղ են արդյոք փոխել իրենց դիրքորոշումը Հայաստանին վարկերի հատկացման առնչությամբ:

– Միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունները իրենց ծրագրերը չեն կապում անձերի հետ: Նրանք նայում են աշխատանքին, տնտեսության կառավարելիության աստիճանին եւ ավելի շատ շահագրգռված են երկարաժամկետ ռազմավարական ծրագրերի իրականացմամբ: Հայաստանում այդ հիմքերը շատ ամուր են դրված: Ճիշտ է, կան հարցեր, որոնք պարբերաբար լուծում են պահանջում: Ես որեւէ լուրջ հիմք չեմ տեսնում Հայաստանի հանդեպ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների քաղաքականության փոփոխման համար: Վերջին հաշվով երկրի ղեկավարը նախագահն է, եւ նա իր ձեռքին ամուր պահում է կառավարման ղեկը: Ես այստեղ որեւէ վտանգ չեմ տեսնում: Որքան արդյունավետ աշխատենք, այնքան էլ կարող ենք միջազգային օգնության հույս ունենալ: Ես Հայաստանի հանդեպ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների քաղաքականության փոփոխման վտանգ չեմ տեսնում: Դրա հետ մեկտեղ խորհուրդ եմ տալիս բազմազան դարձնել մեր ֆինանսական աղբյուրները, որպեսզի չմտածենք ինչ-ինչ սպառնալիքների մասին: Ավելին, մեր հիմնական ֆինանսավորումը պետք է հենվի հարկային ու ներդրումային ռեսուրսների վրա, եւ վարկերը պետք է ունենան միայն լրացուցիչ դեր:

– Վերջերս հրատապ է դարձել կաշառակերության դեմ մղվող պայքարը: Ձեր կարծիքով որքանո՞վ կաշառասուն են մեր ներկայիս իշխանությունները:

– Այստեղ պետք է ընդգծեմ պետծառայողի մասին օրենքի ընդունելու անհրաժեշտությունը: Նման օրենքի ու համակարգի առկայության դեպքում գոյություն կունենա համապատասխան ստորաբաժանում, որը կկարողանա ճշտորեն ընտրել պաշտոնատար անձանց: Ընդսմին, նրանք կնշանակվեն ոչ թե որեւէ անձի, այլ պետության հանդեպ նվիրվածության սկզբունքով: Այս կարգով նշանակելու դեպքում առավել դժվարանում է կաշառակերության տարածումը: Երբ բարձր պաշտոններում նշանակվում են անձնական նվիրվածության սկզբունքով, կաշառակերության կանխման աշխատանքը դժվարանում է, քանի որ որեւէ գործ ավարտին հասցնելու, փաստեր հավաքելու դատաիրավական մարմինների փորձերը դեմ են առնում փոխադարձ հովանավորման մեխանիզմին: Մինչդեռ պետծառայողի մասին օրենքի առկայության դեպքում պաշտոնյաները պաշտպանված են այս կամ այն բռնակալ ղեկավարի ոտնձգություններից:

Հայաստանի նախագահը ողջունում է այս մոտեցումները, իսկ հանգուցյալ վարչապետը նույնիսկ ցուցումներ էր տվել պատրաստելու համապատասխան օրինագիծ եւ հնարավորին չափ շուտ ընդունելու կառավարության ու խորհրդարանի նիստում: Կաշառակերություն չունենալու եւ այդ երեւույթի դեմ ուժային մեթոդներով պայքարելու ցանկությունն ինքնին անբավարար է: Անհրաժեշտ է տնտեսական լուծում գտնել, երեւույթի աղբյուրները վերացնել: Իսկ սխալ պահին դա կենտրոնացված ուժի ցրումն է կամ ապակենտրոնացումը:

– Ձեր դիտարկումների համաձայն, ներկայումս Հայաստանում քանի՞ տոկոս է կազմում ստվերային տնտեսությունը:

– Ես չեմ ուզում ինչ-ինչ թվեր հրապարակել, բայց տոկոսը մեծ է: Քանի դեռ գործարարությունը լիարժեք չի կատարվում բանկային համակարգի միջոցով, եւ գործառնությունները իրականացվում են կանխիկ դրամով, Հայաստանում ստվերային տնտեսությունը մեծ չափեր կունենա: Ստվերային տնտեսությունը հարկավոր է միաժամանակ դիտարկել որպես զարգացումը խթանող ուժ, մինչեւ որ կարողանանք այդ տեղավորել օրենքի շրջանակներում: Ամբողջ խնդիրն այն է, թե ինչպես կարելի է այն օրինականացնել, թափանցիկ դարձնել եւ ոչ թե դուրս մղել: Այստեղ արդեն հարկավոր է մտածել օրենքների կատարելագործման մասին, որպեսզի դա հնարավոր դառնա:

– Պրն Ներսիսյանց, Դուք ինչպե՞ս կբնութագրեիք դեռ Վազգեն Սարգսյանի մշակած 2000-2003 թթ. զարգացման ծրագիրը:

– Դա մեծ մասամբ տնտեսական քաղաքականության ծրագիր է, որտեղ նշվում են զարգացման ուղղությունները: Փաստաթղթում սահմանված է տարբեր ոլորտների զարգացման նպատակահարմար ուղին: Պետք է ասեմ, որ նա անչափ ճիշտ եւ հստակ կերպով շեշտը դրել է զարգացման սոցիալական համակարգի, հասցեագրված օգնության վրա, մշակել արտադրության, մանավանդ արդյունաբերության զարգացման միջոցառումներ: Ցավոք, ոչ բոլոր կառավարություններն են ընդունել այս խորհուրդները տնտեսական բնագավառում:

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Հայաստանում Ինտերֆաքսի սեփ. թղթակից

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ

ՄԱՀ-ի քաղաքականությունը կփոխվի՞ Միշել Կամդեսյուի հրաժարականով

Հայաստանի իշխանության տնտեսական թիմից պահանջվում է սպասվելիք փոփոխություններին համարժեք քայլեր

Երեկ հայտնի դարձավ, որ Միջազգային արժութային հիմնադրամի (ՄԱՀ) ամենաերկարակյաց ղեկավար Միշել Կամդեսյուն հայտարարել է ՄԱՀ-ի գործադիր տնօրենի պաշտոնից հրաժարվելու մասին: Այդ հրաժարականը կարեւոր է ու շրջադարձային, քանի որ 13 տարի շարունակ միջազգային գերհզոր այս կազմակերպությունը ղեկավարող Մ. Կամդեսյուն միջազգային հանրության համար կարծես թե դարձել էր ՄԱՀ-ը խորհրդանշող անձ եւ մեծ դերակատարություն ուներ ՄԱՀ-ի քաղաքականության մեջ: ՄԱՀ-ի ղեկավարի փոփոխությունը, մասնագետների կարծիքով, ենթադրում է նաեւ փոփոխություններ հիմնադրամի հետագա քաղաքականության մեջ ու երկրների հետ փոխհարաբերություններում: Համենայն դեպս, Կամդեսյուի նամակում, որն ուղղված է ՄԱՀ-ի աշխատակազմին, նշվել են միայն հրաժարականի անձնական դրդապատճառներ:

66-ամյա Մ. Կամդեսյուն այդ պաշտոնում ընտրվել է երեք ժամկետ շարունակ: Վերջին անգամ Մ. Կամդեսյուն գլխավոր տնօրենի պաշտոնում էր ընտրվել 1997 թ. հունվարին եւ, ՄԱՀ-

ի կանոնադրության համաձայն, նրա պաշտոնավարության ժամկետը լրանալու էր 2002 թվականի փետրվարին: Սակայն, իր իսկ հայտարարության համաձայն, Մ. Կամդեսյուն գործունեությունը կշարունակի մինչեւ 2000 թվականի փետրվար ամիսը, դրանով թույլ տալով իր հաջորդին մանրակրկիտ ծանոթանալու 182 անդամ երկրներ ընդգրկող գիգանտ ու բազմաբարդ այդ կառույցին: Ի դեպ, Մ. Կամդեսյուի հրաժարականի ժամանակը բարենպաստ կարող է լինել նրա հաջորդի համար նաեւ այն առումով, որ ԱՄՆ գալիք նախագահական ընտրությունները չեն ազդի ՄԱՀ-ի նոր տնօրենի գործունեության վրա: Առայժմ, որպես Մ. Կամդեսյուի հաջորդ, շրջանառվում է Եվրոպական վերակառուցման եւ զարգացման միջազգային բանկի (EBRD) ներկայիս տնօրեն գերմանացի Հորստ Քյոլլերի անունը: Մյուս հավանական թեկնածուն Մեծ Բրիտանիայի ֆինանսների նախարար Գորդոն Բրաունն է: Թե ինչպիսի՞ փոփոխություններ կկատարվեն տնօրենի փոփոխությամբ, ցույց կտա ժամանակը, սակայն որ միջազգային հանրությունն ու նույն անդամ երկրները ակնկալում են փոփոխություններ ՄԱՀ-ի հետագա ռազմավարությունում, անժխտելի է, եթե հաշվի առնենք ՄԱՀ-ի վերջին տարիների գործունեության արդյունքները: Ակնհայտ է, որ աշխարհի տնտեսական գլոբալիզացիան պահանջում է նոր տնտեսական լուծումներ նոր հազարամյակին ընդառաջ, եւ, մասնագետների գնահատմամբ, եթե ՄԱՀ-ը շարունակի իր գործունեությունն ու հարաբերությունը անդամ երկրների հետ, ինչպես եղել է վերջին տարիներին, նրա գործունեության արդյունքներն այնքան էլ շոշափելի չեն լինի: Ամբողջ խնդիրն այն է, թե ՄԱՀ-ը, մյուս միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ, իր հետագա գործունեության հիմքում կդնի զարգացող երկրների սոցիալական խնդիրնե՞րը, թե՞ մակրոտնտեսական ցուցանիշները, որոնք անմիջական ազդեցություն են թողնում վարկառու երկրների քաղաքացիների վրա: Բոլորովին էլ պատահական չէ, որ այս օրերին Փարիզում անցկացվող 130 ձախակողմյան կուսակցությունների կոնգրեսը՝ «Սոցինտերնը», հանդես է եկել հայտարարությամբ, որտեղ պահանջվել է երեք հզոր միջազգային ֆինանսական կառույցներից՝ Համաշխարհային բանկից, Միջազգային արժութային հիմնադրամից ու Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպությունից գործունեության բարեփոխումներ, նոր լուծումներ, որպեսզի կանխվեն տնտեսական անկումն ու հնարավոր ճգնաժամերը աշխարհի զարգացող մասում: Մասնագետները գնահատում են նաեւ, որ հատկապես ՄԱՀ-ի պարագայում գործելակերպի վերանայումը կարեւոր է, քանի որ, ինչպես ցույց է տալիս փորձը, այն երկրներն ու տարածաշրջանները, որոնք ուշի ուշով հետեւում են ՄԱՀ-ի պահանջներին, ավելի շուտ են ընկնում տնտեսական ճգնաժամի մեջ: Այդ առումով ամենացայտուն օրինակները ասիական, բրազիլական եւ, վերջապես, ռուսական ճգնաժամերն էին:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանին, ակներեւ է, որ Հայաստանը դեռ երկար կմնա ՄԱՀ-ի հետ իր տնտեսության ճակատագիրը կապած երկիր: Մ. Կամդեսյուի հրաժարականի մասին լրացուցիչ մեկնաբանություններ ՄԱՀ-ի հայաստանյան գրասենյակից հնարավոր չեղավ ձեռք բերել: Որեւէ որոշակի տեղեկություն չտրվեց նաեւ ՄԱՀ-ի պատվիրակության Հայաստան կատարելիք առաջիկա այցի մասին: Գրասենյակից խորհուրդ տվեցին տեղեկություններ քաղել Ինտերնետից: «Ազգն» այլ աղբյուրներից տեղեկացավ, որ անկախ ամեն ինչից, կիրակի օրը Հայաստան կայցելի ՄԱՀ-ի պատվիրակությունը՝ շարունակելու ՀՀ կառավարության մակրոտնտեսական քաղաքականության շուրջ իր բանակցությունները: Հավաստի աղբյուրներից հայտնի է նաեւ, որ քննարկման առանցքում հիմնականում լինելու է նաեւ ՀՀ արտաքին պարտքի մարման հարցը, խոսքը վերաբերում է մասնավորապես ռուսական վարկին ու թուրքմենական գազին: Տեղեկացնենք նաեւ, որ այդ բանակցությունների հաջող արդյունքներից են կախված նաեւ ՀԲ կառուցվածքային բարեփոխումների երրորդ վարկի՝ SAC-3-ի վերջին տրանշի չափն ու տրման ժամկետը: Այսինքն Համաշխարհային բանկը, ամեն դեպքում, ելնելու է Հայաստանի տնտեսության մակրոտնտեսական ցուցանիշների մասին ՄԱՀ-ի գնահատականներից: Թե ի՞նչ կարեւորություն ունի ՀԲ սպասվելիք մոտ 25 մլն դոլարը Հայաստանի համար, ավելորդ է խոսելը, եթե նկատի ունենանք ՀՀ բյուջեի ճեղքվածքը, առաջիկա սոցիալական խնդիրներն ու դժվար ձմեռը: Հայտնի է, որ ՀՀ իրար հաջորդող կառավարությունները ՄԱՀ-ի հետ փոխհարաբերություններում մեծ խնդիրներ չեն ունեցել, ու մինչեւ այժմ հաղթահարվել են բոլոր խոչընդոտները, ինչպես հաղթահարեց վերջին բանակցություններում Վազգեն Սարգսյանի կառավարությունը օգոստոս-սեպտեմբեր ամիսներին: Համենայն դեպս, առաջիկա բանակցությունների հաջող ավարտի համար ՀՀ իշխանությունների տնտեսական թիմից կպահանջվեն մեծ ջանքեր ու նպատակասլաց աշխատանք: Մ. Կամդեսյուի հրաժարականի պարագայում ՀՀ տնտեսական թիմը պետք է կարողանա սպասվելիք փոփոխություններին համարժեք դիրքորոշում ու պահվածք ունենալ ոչ միայն առաջիկա, այլեւ ՄԱՀ-ի հետ հետագա հարաբերություններում:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐԱՅԱՆ

Հ.Գ. *Հավելյալ տեղեկացնենք, որ այսօր սպասվում է նաեւ ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի հանդիպումը Վաշինգտոնում ՀԲ նախագահ Ջեյմս Վուլֆենսոնի հետ: Հանդիպման նպատակն է նորացնել այն կապերն ու պայմանավորվածությունը, որոնք ձեռք էին բերվել հանգուցյալ վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի Վաշինգտոն կատարած այցի ժամանակ:*

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

Իրեն ժողովրդավար համարող (կամ այդ գործընթացում գտնվող) ամեն մի հասարակություն պարտավոր է իր համար տեսանելի հիմնախնդիրների դաշտում կարեւորել հաշմանդամներին բազմակողմանի օժանդակություն ցուցաբերելը։ Երբ խոսքը հաշմանդամ երեխաների մասին է, կարծում ենք,

յուրովի ավանդն ունեցավ մայրաքաղաքի թատերական կյանքում տեսական կամերային թատրոնի բեմում հանդիսատեսի դատին ներկայացնելով Բեռնար Շոուի «Պիգմալիոն» պիեսը եւ փորձելով անգլիացի մեծանուն դրամատուրգի անմահ ստեղծագործությանը մասամբ սեփական մեկնաբանություն հա-

մանդամն ու լիարժեք երեխան՝ դրանով իսկ անչափ հուզելով նման բան առաջին անգամ դիտող հանդիսատեսին, իրենց ավանդն են դնում վերոհիշյալ անցրտեսի փլուզման գործում, ուժեն եւ մասամբ մեղմում են այն սոցիալական գերլարվածությունը, որը մեր իրողության «աքիլլեսյան գարշա-

«Պիգմալիոն»՝ յուրովի մեկնաբանմամբ

հիմնախնդիրը շատ ավելի արդիական ու հրատապ է դառնում։

Այս առումով ուշագրավ է «Հույսի կամուրջ» հասարակական կազմակերպության գործունեությունը։ Կազմակերպությունը ստեղծվել է 1997-ին մի խումբ վերականգնողաբանների եւ հաշմանդամ երեխա ունեցող ծնողների նախաձեռնությամբ։ Այսօր նրա ուսումնական կենտրոն են հաճախում եւ հաշմանդամ, եւ լիարժեք, հանրակրթական դպրոցներ հաճախող երեխաներ։ Այս յուրատեսակ «լոկալ ինտեգրացմամբ» կազմակերպությունը նպատակ ունի վերացնել հաշմանդամ երեխաների անլիարժեքության բարդույթները, նաեւ այն անջրպետը, որ, ավաղ, առկա է վերջիններիս հասարակության հետ փոխհարաբերություններում։ Այս դասը հասկանալ իրեն զգացնել է տալիս ինտեգրացված ուսուցման մեջ (գործընթաց, որի նախաձեռնողներից է նաեւ «Հույսի կամուրջը»), երբ հանրակրթական դպրոցների տնօրենությունը խիստ դժկամությամբ է վերաբերվում իր դասերի ներքո հաշմանդամ երեխաներ ներգրավելուն։

Կազմակերպության ուսումնական կենտրոնում, բացի անգլերենի եւ համակարգչային գործի դասընթացներից, գործում է նաեւ թատերական խմբակ, որը նույնպես իր

Տեսարան ներկայացումից

դորդել։ Պիեսի ընտրությունն էլ պատահական չէր. կյանքում ինչ-որ գեղեցիկ բան ստեղծելն ինքնանպատակ չէ, այն պետք է իր շարունակությունն ունենա, հասարակության համար անհրաժեշտ լինի ու գիտակցված։ Չէ՞ որ հասարակությանը ոչ թե պիգմալիոններ են պետք, այլ իրենց արածի անհրաժեշտությունն ու նպատակը լավ գիտակցող մարդիկ։ «Հույսի կամուրջ» կազմակերպությունում էլ համոզված են, որ երբ բեմում, կողք-կողքի, անմնացորդ նվիրումով խաղում են հաշ-

«պարն» է դարձել։ Ներկայացման բեմադրիչներն են Համիկ Խաչերյանը եւ Լեւոն Իվանյանը։

Թատերական խմբակի գործունեությունը եւ բեմադրության իրականացումը հովանավորել էին բրիտանական «Օքսֆամ» կազմակերպությունն ու ՄԱԿ-ի փախստականների հարցերով գլխավոր հանձնակատարի (UNHCR) հայաստանյան գրասենյակը, որոնց հետ «Հույսի կամուրջը» մշտապես ու ակտիվորեն համագործակցում է։

ՎԱՀԵ ՔՈՉԱՐ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԹՄՄ «Հայկաշէն Ուզունեան» գրական մրցանակին (1997-1998) կ՚արժանանան՝

Կարլէն Դալլաքեան, Բագրատ Ուլուբաբեան, Ժիրայր Դանիէլեան, ինչպէս նաեւ Յովհ. Բարսեղեան, Ստեփան Մելիք-Բախշեան ու Թադեւոս Յակոբեան հեղինակային խումբը

Երեսուներեք տարիէ ի վեր կը գործէ Թէքէեան Մշակութային Միութեան «Հայկաշէն Ուզունեան» գրական մրցանակը, որ մօտ երեք տասնամեակ սփիւռքի գրողներուն ու հեղինակներուն խրախուսելէ ետք, վերջին 4 տարիներուն գերազանցապէս հայրենի ստեղծագործողներուն դարձուցած է իր հայեացքը, նկատի ունենալով, որ նիւթական հովանաւորութեան եւ աջակցութեան զրկուած հայրենի գրողներն ու բանաստեղծները, գոնէ պատմական այս ժամանակահատուածին, աւելի մեծ աջակցութեան եւ ուշադրութեան կարիքն ունին։

Հետեւաբար ուսումնասիրելով ու գնահատելով 1997 եւ 1998 տարեշրջաններուն տպագրուած եւ մրցանակի ներկայացուած գործերը, ԹՄՄ «Հայկաշէն Ուզունեան» Մրցանակի Յանձնախումբը որոշեց 4 մրցանակ շնորհել, իւրաքանչիւր տարուան համար առանձնացնելով երկուական գործ։ Յանձնախումբը իրեն ներկայացուած գործերուն մէջ առաւել գնահատելի համարեց եւ 1000 դոլարական մրցադրամի արժանացուց հետեւեալ հեղինակները.

1. **Բագրատ Ուլուբաբեան** (Երեւան), «Հայոց Արեւելից կողմանց եկեղեցին եւ մշակոյթը» պատմաբանասիրական գիրքին եւ ընդհանրապէս հեղինակի գրական եւ պատմաբանասիրական վաստակին համար։

2. **Կարլէն Դալլաքեան** (Երեւան), «Հուշապատում (Դէմքեր, խոհողութիւններ, մտորումներ)» պատմայուշագրական ստեղծագործութեան եւ հեղինակին նախորդ՝ արժէքաւոր գործերուն ալ ի գնահատանք։

3. **Ժիրայր Դանիէլեան** (Պէյրութ), «Բանասիրական որոնումներ» գիրքին եւ հեղինակին նախորդ մատենագիտական արժէքաւոր ուսումնասիրութիւններուն ալ ի գնահատանք։

4. **Յովհաննէս Բարսեղեան, Ստեփան Մելիք-Բախշեան եւ Թադեւոս Յակոբեան** (Երեւան, վերջին երկուքը՝ յետմահու) «Հայաստանի եւ հարակից շրջաններու տեղանուններու բառարան» հինգհատորանի կոթողային աշխատութեան համար, որուն 5-րդ հատորը լոյս տեսած է յառաջիկայ տարի։

Մրցանակաբաշխութիւնը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի, 3 նոյեմբեր, 1999-ին, Երեւանի Թէքէեան կեդրոնին մէջ, յատուկ հանդիսութեամբ մը, ուր մրցանակի արժանացած գործերուն արժանիքներուն եւ հեղինակներուն վաստակին մասին Մրցանակի Յանձնախումբին կողմէ անդրադարձաւ ակադեմիկոս Լեւոն Հախվերդեանը։ Մրցանակները անձամբ դափնեկիրներուն յանձնուեցան բարերար դոկտ. Հայկաշէն Ուզունեանի ձեռամբ։

Ներկայ հաղորդագրութեամբ բացուած կը յայտարարենք նաեւ 1999 թուականի մրցանակը։ Յանձնախումբս վաստակ եւ անուն ունեցող ստեղծագործողներուն կողքին պատրաստակամ է յատուկ ուշադրութեան արժանացնել նոր եւ միջին սերունդներու գրողները։ Յանձնախումբս նկատի կ՚առնէ չափածոյ, արձակ, թատերագրական, ինչպէս նաեւ պատմաբանասիրական երկերը, որոնք հրատարակուած են 1999 թուականին։

Մինչեւ 2000 տարիի 31-ը վերոյիշեալ թուականին լոյս տեսած գործերը կարելի է ուղարկել հետեւեալ զոյգ հասցէներուն.

H. Ouzounian
49 Rue de Boulainvilliers.
75016 Paris, France

AZG Daily Newspaper
Hanrapetoutian 47
Yerevan, Armenia

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԽՈՍՔ

Մեզանից հեռացավ նկարչուհի Ռեգինա Ղազարյանը

Կյանքի 84-րդ տարում վախճանվեց ՀՀ վաստակավոր նկարիչ, Երեւանի պատվավոր քաղաքացի, Ե. Չարենցի ձեռագրերի փրկիչ Ռեգինա Թադեւոսի Ղազարյանը։

Նրա Չարենցի օջախի ամենահամեստ եւ հարազատ անդամի բացակայությունը մենք դեռ շատ երկար

պիտի զգանք։ Ես ուրախ եմ ու հպարտ, որ մտերիմ եմ եղել Ռեգինա Ղազարյանի հետ, լսել նրա հետաքրքիր պատմությունները իր անցած-գնացած օրերի մասին, ըմբռնել նրա ինքնատիպ նկարչությունը, հետեւել մեծ քաղաքացու իմաստուն խորհուրդներին։ Ինչքան շատ ենք սովորել նրանից, եւ այսօր, երբ նա մեզ հետ չէ, մենք պետք է շարունակենք ապրել ու գործել նրա մեր գիտակցության մեջ դրոշմված քաղաքացիական, հպարտ, ազնվազարմ, խիստ համեստ կերպարով։

Միայն Ռեգինան կարող էր անել այն, ինչ արեց 1937 թ., երբ կինը ամուսնուն էր ուրանում, որդին հարազատ ծնողին, երբ մարդիկ իրենց կաշին փրկելու համար պատրաստ էին ամեն տեսակի սրբապղծության, ընդամենը 22 տարեկան Ռեգինան ստանձնեց մի ողջ ժողովրդի համար նվիրական եւ սուրբ գործ։ Պատահական չէր, որ Չարենցը հենց Ռեգինային վստահեց իր ձեռագրերը։ Նա ամենայն պատասխանատվությամբ կատարեց Չարենցի պատգամը՝ պահելով հողում մեծ բանաստեղծի եղերական կյանքի իմաստը կազմող ձեռագրերը եւ միայն 1954 թ., երբ երկինքը փիչ թե շատ պարզվել էր, դրանք հանձնեց իր սիրելի ժողովրդին։

Սիրելի Ռեգինա, մենք խոնարհվում ենք քո հիշատակի առջեւ եւ երդվում ապրել, գործել անմնացորդ նվիրումով, այնպես, ինչպես դու, հանճարեղ բանաստեղծի ողբերգական կյանքի ամենահավատարիմ եւ վերջին վկան։

ԱՐՓԻՆԵ ՉԱՐԵՆՑ,
Ե. Չարենցի տուն-թանգարանի տնօրեն

Ֆրանսիական մշակույթի օրեր

Երեկ մեկնարկեցին Հայաստանում ֆրանսիական մշակույթի օրերը։ Հայ-ֆրանսիական համագործակցության մասին խոսելիս Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան Միշել Լեգրան մի առիթով ասում էր, թե ֆրանսիացիները խարխափում են մթության մեջ. «մենք չգիտենք ինչը Ձեզ ավելի կհետաքրքրեր», թե տանգո պարելու համար երկուսն են հարկավոր, իսկ ֆրանսիական կողմը հաճախ միայնակ է։

Այս անգամ տանգոն կարծես ստացվել է։ Եվ ֆրանսիական քաղաքակրթությանն առնչվելն էլ վստահաբար մեզ հետաքրքրում է, քանզի ֆրանսիական ֆիլմերի ցուցադրումը, ներկայացումների, համերգների եւ այլ միջոցառումների կազմակերպումը մեզանում նորություն չեն։

Այս անգամ ծրագիրը ներառում է Բեռնար Բյուֆեի գործերի ցուցադրություն Հայաստանի տեսական պատկերասրահում, ֆրանսիական ներկայացումների բեմադրություն, ֆիլմերի ցուցադրում։

«Ազգին» տրված տեղեկատվության համաձայն, Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանատան կողմից անցկացվող ֆրանսիական մշակութային օրերը Հայաստանում.

Նոյեմբերի 10-ին, ժամը 19:00-ին Օպերայի եւ բալետի թատրոն՝ «Մենք այնքան հանգիստ ենք» ներկայացումը օպերայի եւ բալետի թատրոնում։

Նոյեմբերի 12-ին, ժամը 15-ին Բեռնար Բյուֆեի երկամուր առաջին անհատական ցուցահանդեսը Ազգային պատկերասրահում։

Նոյեմբերի 13-ին, ժամը 14-ին Մոլիերի «Տիկնիկների աշխարհում» ներկայացումը խամաճիկների թատրոնում։

Նոյեմբերի 14-ին, ժամը 18-ին Բոդլերի «Չարի ծաղիկները» Երեւանի մնջախաղի թատրոնում։

Նոյեմբերի 15-ին, ժամը 20-ին Ֆրանսիայում հրատարակված գրքերի վաճառք։

Նոյեմբերի 27-ին Ֆրանսիական երաժշտության համերգ Արամ Ղարաբեկյանի ղեկավարությամբ Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը։

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Նոյեմբերի 11

- 1118 թ. ծնվել է Վերածննդի դարաշրջանի հայ դասական, բժիշկ Մխիթար Հերացին։ Նա իր ժամանակի ամենաուսյալ մարդկանցից մեկն էր։
- 1821 թ. ծնվել է ռուս մեծ գրող Ֆեոդոր Դոստոեւսկին։ Իր նամակներից մեկում նա գրել է. «Մարդը տեղով գաղտնիք է, նրան պետք է հասկանալ, գաղտնազերծել ամբողջ կյանքում եւ չպետք է կարծել, թե իզուր ժամանակ ես կորցրել»։ Դոստոեւսկու լավագույն գործերը թարգմանվել են աշխարհի բազմաթիվ լեզուներով։
- 1845 թ. ծնվել է ֆրանսիացի հասարակական, քաղաքական գործիչ Ժյուլ Գեդը՝ սոցիալիստական շարժման եւ կուսակցության հիմնադիրներից մեկը։ Կյանքի վերջին շրջանում Գեդը հեռացել է մարքսիզմից համարելով դա ոչ մարդասիրական, վտանգավոր եւ ոչ հեռանկարային ուսմունք։
- 1855 թ. մահացել է դանիացի գրող, փիլիսոփա եւ աստվածաբան Սյորեն Կերկեգորը, մարդ, որն իր ամբողջ կյանքում որոնել է բացարձակ բնականը, որն անխուսափելիորեն տանում է դեպի Աստված, այնուհետեւ մարդը ցավագնորեն զղջում է իր անօգնական լինելու համար։
- 1866 թ. ծնվել է մեծ հայագետ, սլավոնագետ, ֆրանսիացի լեզվաբան եւ հասարակական գործիչ Անտուան Մեյեն։
- 1869 թ. ծնվել է Իտալիայի վերջին թագավոր Վիկտոր Էմանուել 3-րդը, որի իշխանությունից հեռանալուց 1 ամիս անց Իտալիան հռչակվում է հանրապետություն։
- 1920 թ. Փարիզում բացվել է պատմության մեջ հայտնի անհայտ զինվորի գերեզմանը եւ վառվել հավերժական կրակը։ Այն նվիրված էր Առաջին համաշխարհային պատերազմի զոհերին։
- 1963 թ. կազմավորվել է ԽՍ Հայաստանի նախարարների խորհրդի ծամուլի տեսական կոմիտեն։
- 1983 թ. մահացել է մեր ժամանակի նշանավոր կոմպոզիտոր եւ դաշնակահար Առնո Բաբաջանյանը։
- Հին հայկական տոմարով Տրէ ամսվա Երեզկան օրն է։

digitised by A.R.A.R.@

ՖՈՒՏԲՈԼ

«100-ի ակումբի» շարքերը համալրվում են

Հայաստանի առաջնության 29-րդ տուրի «Կիլիկիա»-«Երեւան» խաղում մեր ֆուտբոլում նշանակալի մի իրադարձություն տեղի ունեցավ: Հանդիպման 69-րդ րոպեին «Երեւանի» կիսապաշտպան Տիգրան Եսայանն իրեն հատուկ սլացիկ ճեղքումով գրավեց Կարեն Բաբայանի պաշտպանած դարպասը, խփելով պաշտոնական մրցումներում իր հոբելյանական 100-րդ գնդակը: Այսպիսով, Տիգրանը դարձավ խորհրդանշական «100-ի ակումբի» 5-րդ անդամը, որի առթիվ շնորհավորում ենք ՀՀ ազգային հավաքականին եւ «Երեւանի» կիսապաշտպանին:

Ֆուտբոլասերներին տեղեկացնենք, որ ռմբարկուների պատվավոր այդ ակումբում ընդգրկված են այն ֆուտբոլիստները, ովքեր պաշտոնական մրցումներում խփել են 100 եւ ավելի գոլ: Հաշվի են առնվում Հայաստանի առաջնություններում (Ա), գավաթի (Գ), սուպերգավաթի (ՍԳ), եվրագավաթների (ԵԳ), ԱՊՀ երկրների չեմպիոնների գավաթի (ԱՊՀ) խաղարկություններում, ինչպես նաեւ ՀՀ ազգային եւ երիտասարդական հավաքականներում (Հ) խփված գնդակները:

Առաջինը երանելի բարձունքը հաղթահարեց Վահե Յաղմուրյանը՝ հոբելյանական 100-րդ գնդակը խփելով 1995 թ. հուլիսի 18-ին «Ազնավուրի» դարպասը: Նույն տարում ակումբի անդամ դարձան նաեւ Արսեն Ավետիսյանն ու Գեղամ Հովհաննիսյանը: Անցյալ մրցաշրջանի սկիզբը նշանավորվեց ակումբի չորրորդ անդամի «ծնունդով». «Շիրակ-2»-ի հետ գավաթային խաղում 100 գոլի սահմանագիծը հատեց «Շիրակի» կիսապաշտպան Արթուր Պետրոսյանը:

Հարկ է նշել, որ Տիգրան Եսայանը դեռեւս այս մրցաշրջանի սկզբին կարող էր համալրել ակումբի շարքերը, սակայն նա հանդես էր գալիս Ուկրաինայում: Միայն սեպտեմբերին Տիգրանը կրկին հագավ «Երեւանի» մարզաշապիկը եւ կարճ ժամանակահատվածում կարողացավ խփել անհրաժեշտ 6 գոլերն ու ընդգրկվեց «100-ի ակումբում»:

Հայաստանի առաջնություններում Եսայանն իր անդրանիկ գոլը խփել է եղվարդի «Զորավանի» կազմում 1992 թ. մայիսի 13-ին «Լոռու» հետ կայացած խաղում: Այդ տարի Տիգրանը 26 խաղում խփեց 8 գոլ: Հաջորդ տարի հանդես գալով էջմիածնի «Զվարթնոցի» կազմում Եսայանը աչքի ընկավ արդյունավետ խաղով, 27 խաղում խփեց 17 գնդակ եւ դարձավ թիմի լավագույն ռմբարկուն: 1994 թ. նա խաղում էր առաջին խմբի մասնակից «Պինամոյի» կազմում, որում խփած գոլերը «100-ի ակումբում» չեն հաշվարկվում: Երբ 1995 թ. գարնանային-անցումային մրցաշարին մասնակցեց նորաստեղծ «Կոտայք-2» թիմը, որը հետագայում վերանվանվեց «Երեւան», Տիգրանը դարձավ ակումբի առանցքային խաղացողներից մեկն ու թիմի լավագույն ռմբարկուն:

Ստորեւ ընթերցողներին ենք ներկայացնում «100-ի ակումբի» անդամների եւ թեկնածուների ցուցակը: Ինչպես երեւում է ցուցակից, եւս հինգ ֆուտբոլիստներ լավ հնարավորություններ են պահպանում համալրելու ակումբի շարքերը: Նրանցից 32-ամյա Շիրակ Սառիկյանն ու 26-ամյա Արա Աղամյանն ընթացիկ առաջնությունում էլ աչքի են ընկնում բարձր արդյունավետությամբ իրենց հաշվին գրանցելով համապատասխանաբար 17 եւ 16 գոլ: Թերեւս, ակումբում ընդգրկվելու հարցում ավելի դժվար է 35-ամյա Սամվել Նիկոլյանի խնդիրը, սակայն նա էլ կարող է մոտ ապագայում հասնել բաղձալի արդյունքի:

«100-ի ակումբ»

Անդամներ	Ա	Գ	ՍԳ	ԵԳ	Հ	ԱՊՀ	ԸՆԴ
1. Արսեն Ավետիսյան	144	22	-	3	1	5	175
2. Գեղամ Հովհաննիսյան	111	32	-	1	-	1	145
3. Արթուր Պետրոսյան	104	13	-	-	3	1	121
4. Վահե Յաղմուրյան	103	18	-	-	-	-	121
5. Տիգրան Եսայան	86	9	-	-	4	1	100
Թեկնածուներ							
1. Վարազդատ Ավետիսյան	72	17	1	-	1	-	91
2. Շիրակ Սառիկյան	86	3	-	-	-	1	90
3. Արթուր Քոչարյան	71	15	-	-	4	-	90
4. Արա Աղամյան	74	14	-	-	-	-	88
5. Սամվել Նիկոլյան	65	18	1	-	-	-	84

ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Թոմի Մյակինենի չորրորդ բարձունքը

Աննախադեպ հաջողության հասավ ֆինն ավտոարշավորդ Թոմի Մյակինենը: Աշխարհի առաջնության վերջին փուլում, որն անցկացվեց Ավստրալիայում, նա գրավեց երրորդ տեղը, իսկ ընդհանուր հաշվարկում առաջինը եւ նվաճեց նա չեմպիոնի կոչումը: Սա ֆինն մարզիկի չորրորդ անընդմեջ հաղթանակն է աշխարհի առաջնություններում: Մրցումների ավարտից հետո Մյակինենն ասաց, որ վերջին տարիների ընթացքում ինքը շատ է աշխատել ու այժմ հասել է երազանքին: «Մրցարշավն իմ կյանքն է: Ես այլ կերպ ապրել չեմ կարող», ավելացրեց աշխարհի քառակի չեմպիոնը:

Այդ տարբերյում Սթիվենսոնը

Կուբացի հանրահայտ բռնցքամարտիկ, ծանր քաշում օլիմպիական խաղերի եւ աշխարհի բազմակի չեմպիոն Թեոֆիլո Սթիվենսոնը վերջապես իր երկրի լրագրողներին պատմել է, թե ինչ է տեղի ունեցել ամերիկյան Մայամի քաղաքի օդանավակայանում հոկտեմբերի 23-ին: Այդ օրն օդանավակայանի աշխատակիցներին ծեծելու մեղադրանքով Սթիվենսոնը ոստիկանական բաժանմունք էր տարվել: Ըստ բռնցքամարտիկի բացատրության, օդանավակայանի աշխատողը վիրավորական խոսքեր է ասել Կուբայի ժողովրդի, կառավարության, անձամբ Ֆիդել Կաստրոյի հասցեին, ու ինքը չի դիմացել: Ի դեպ, այդպիսի մի դեպք էլ պատահել է 4 տարի առաջ, երբ Սթիվենսոնն ԱՄՆ-ում էր գտնվում Չակ Նորիսի հրավերով: Այն ժամանակ, ընկերներին մի կերպ հաջողվեց զսպել զայրացած Սթիվենսոնին:

ԽԱՉԲԱՌ

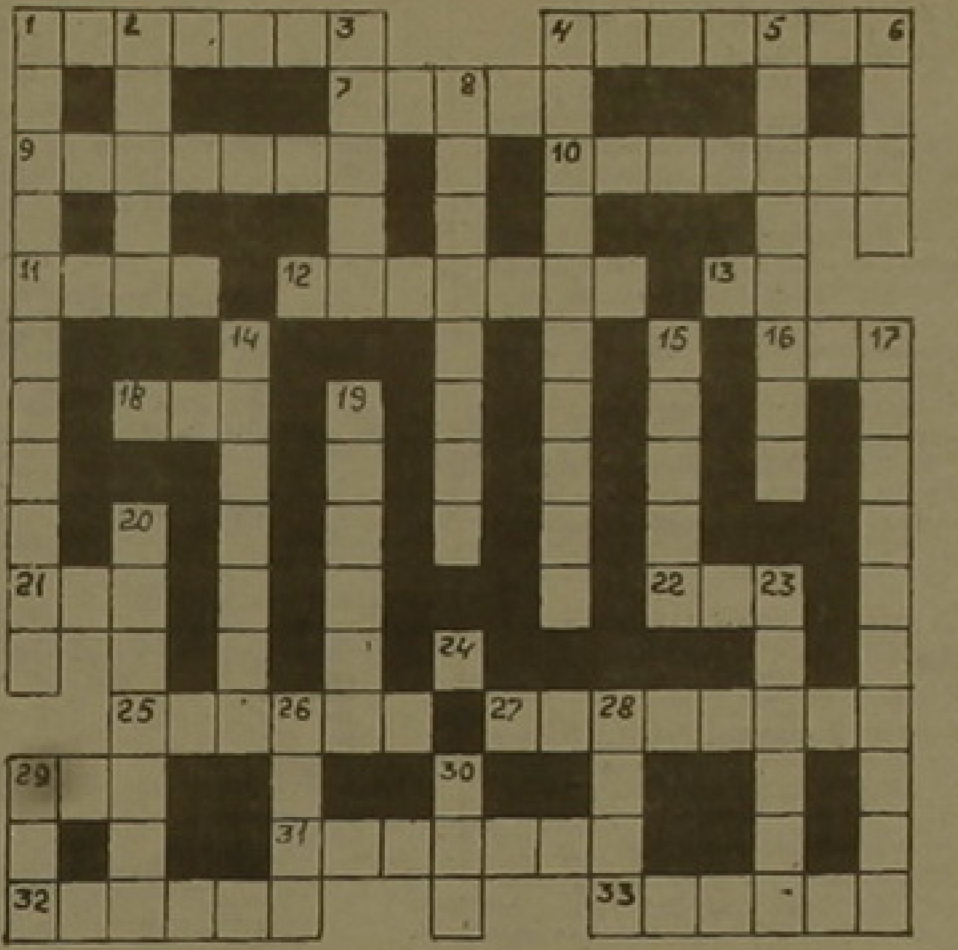

Հորիզոնական

1. Ճաղատեսարանի ներքակայության տակ գտնվող տարածք: 4. Կեղծ, չիրականացվող հույսեր, երազանքներ: 7. Քաղաք եւ նավահանգիստ Բուլղարիայում: 9. Բուդդայականության եւ ջայնիզմի կրոնական փիլիսոփայության կենտրոնական հասկացություն: 10. Հայկական տեսակավոր կոնյակ: 11. Միագույն կամ բազմագույն գծային զարդապատկեր: 12. Կուռ կամ բամբակե խիտ գործվածք: 13. Խաղողի մատերի մասնակի հեռացում: 16. Պատմական որեւէ իրադարձության մասին վիպա-քնարական բնույթի գրական-բանահյուսական ստեղծագործություն: 18. Պետքին ականատես անձ: 21. Առաջնաբերան անողնաշարավոր կենդանի: 22. Հայկական օրաթերթ: 25. Ամերիկացի կոնստրուկտոր, որը 1883 թ. ստեղծել է ավտոմատ հրացան եւ ավտոմատ թնդանոթ: 27. Գագաթ (3343 մ) Բարգուշատի լեռնաշղթայի արեւմտյան մասում: 29. Քերականական-խոսքի մաս: 31. Ընտրություններ անցկացնելու հատկացված շինության մաս: 32. ԱՄՆ-ի նախագահ: 33. ԽՍՀՄ տիեզերագնացօդաչու, որը 1964 թ. թռիչք է կատարել «Վոսխոդ» բազմատեղանոց տիեզերանավով:

Ուղղահայաց

1. Ընտրությունները կազմակերպող եւ անցկացնող անձնակազմի անվանումը: 2. Ուղղաթեւերի կարգի միջատ: 3. Ծոտոն, տարական ծասնիկ: 4. Ազգային ժողովի անդամ: 5. Գյուղ Արեւմտյան Հայաստանում, Վանի վիլայեթի Հայոց ձոր գավառում: 6. Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր (1964 թ.), ԱՄՆ-ում նեգրական շարժման գործիչ: 8. Հայկական ավանդական կուսակցության անդամ: 14. Բեյրութում 1937-ից հրատարակվող ՌԱԿ-ի օրգան օրաթերթ: 15. Արյան շրջանառության մեծ շրջանի գլխավոր զարկերակը: 17. Ընտրություններին նախորդող արարողություն: 19. Մրգատու ծառ: 20. Հայ ճարտարագետ, գունավոր հեռուստատեսության գյուտարարը: 23. «Հայֆիլմի» նկարահանած «Եռանկյունի» ֆիլմի հերոսներից լոռի «չեմպիոնը»: 24. Գետ Լաոսում: 26. Ֆրանսիացի երգահան, «Սոկրատ» սիմֆոնիկ դրամայի հեղինակը: 28. Ստրաբոնի տարր, տնակ: 29. Ձյունահողմ, ձյունամրրիկ: 30. Քաղաքացիական պատերազմի հերոս, հայ ռազմական գործիչ:

Կազմեց Է. ԱՎԱԳՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Զվարթում: 2. Նանե: 4. Մի: 5. Դարվին: 6. Թի: 7. Ազաթանգեղոս: 9. Բագրատունի: 10. Անգեղակոթ: 12. Մանրէազերծ: 17. Սիսիան: 18. Վրաստան: 19. Թաքա: 20. Արմենակյան: 25. Հա: 24. Զոռ: 26. Վասակ: 28. Սիսակ: 30. Ուլ: 32. Արյուն: 35. Նազենիկ: 37. Զող: 39. Եղիշե: 42. Դա:

Հորիզոնական

3. Ամիրդովլաթ: 8. Նեգր: 11. Ումպ: 13. Կառվարենց: 14. Բազարան: 15. Մաեստրո: 16. Օգոստոս: 18. Վրացյան: 21. «Անասնագոմ»: 22. Թլոր: 23. Արամազդ: 27. Քալանթարյան: 28. Սպա: 29. Սու: 31. Իսայի: 33. Լեւ: 34. Խառատյան: 36. Եզդի: 38. Դեբեդ: 40. Իրիկուն: 41. Սեդա:

Ինտերմոթոր Արմենիա ՓԲԸ Դայմլեր-Քրայսլերի գլխավոր ներկայացուցիչը Հայաստանում

A–class

Մերսեդեսի փոքրիկ հսկան

ՑՈՒՑԱՍՐԱՀ
Հանրապետության 5ա,
Երեւան, 375010
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ. (3742) 58-12-75
Ֆաքս. (3742) 56-51-79
էլ. փոստ. intmot@arminco.com

ՑՈՒՑԱՍՐԱՀ ԵՎ ԱՎՏՈՍՐԱՀ
(նոյեմբերից)
Արամի 2, Երեւան 375010
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ. (3742) 58-32-78
(3742) 56-52-18
Ֆաքս. (3742) 15-18-50

Mercedes-Benz
Ավտոմոբիլի ապագան

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հեյդար Ալիեւը դժգոհություն է հայտնել Մինսկի խմբի գործունեությունից

ԲԱՔՈՒ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հեյդար Ալիեւը հույս է հայտնել, որ ԵԱՀԿ-ի գագաթաժողովում, որը կանցկացվի նոյեմբերի 18-19-ը Ստամբուլում, կոնկրետ գործողություններ կձեռնարկվեն հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորման գործընթացում: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այս մասին նա երեքշաբթի օրը հայտարարել է Բաքվում ԵԱՀԿ-ի՝ Լեռնային Ղարաբաղի գծով Մինսկի խմբի ֆրանսիացի նոր համանախագահ Ժան Ժակ Գայարդի հետ դռնփակ բանակցություններից առաջ: Գնահատելով Մինսկի խմբի գործունեությունը, Ադրբեջանի պետության ղեկավարն ափսոսանքով նշել է, որ նրա յոթնամյա գործունեության ընթացքում չհաջողվեց առաջխաղացման հասնել բանակցային գործընթացում: Նա առանձնապես ընդգծել է, որ ԵԱՀԿ-ի նախորդ երկու գագաթաժողովներում՝ 1994 թվականի դեկտեմբերին Բուդապեշտում եւ 1996 թվականի դեկտեմբերին Լիսաբոնում, ընդունված հակամարտության խաղաղ կարգավորման որոշումներն այդպես էլ մնացին չիրականացված: Նախագահ Ալիեւը նաեւ այն կարծիքին է, որ Մինսկի խմբի գործունեության վրա բացասաբար են ազդում համանախագահ երկրների ներկայացուցիչների հաճախակի փոփոխությունները:

Բաքուն «խարդախական պատերազմի» հոս է առնում

ԲԱՔՈՒ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանը կտրականապես հերքում է հանրապետության տարածքում չեչենական ելուզակային կազմավորումներ տեղաբաշխելու պլանների մասին պնդումները: Այդ մասին այսօր հայտարարել է Ադրբեջանի արտգործնախարար Վիլայաթ Կուլիեւը:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցի հետ զրուցելիս արտգործնախարարության ղեկավարը նմանօրինակ պնդումները որակեց իբրեւ «նպատակամղված ապակողմնորոշում» եւ «կանխամտածված սադրանք»: Ինչպես ընդգծեց Վիլայաթ Կուլիեւը, Ադրբեջանը չի պաշտպանել եւ չի պաշտպանում անջատական շարժումները եւ ոչ մի կերպ չէր կարող համաձայնել իր տարածքում տեղաբաշխելու ինչ-որ ելուզակային կազմավորումներ, այդ թվում եւ չեչենական: Նախարարի կարծիքով, նմանօրինակ բոլոր գործողություններում «պարզորոշ խարդախական պատերազմի տարրեր են երեւում»:

Նոր ահաբեկչություն Աթենքում, Քլինթոնի այցը Հունաստան հավանաբար կհետաձգվի

ԱԹԵՆՔ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Հակապետական գործողություն» ահաբեկչական խմբավորումը այս գիշեր երկրորդ բռնարարքն է կատարել Աթենքում վերջին 6 օրվա ընթացքում: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, ինքնաշեն ռումբի պայթյունի հետեւանքով հրկիզվել է երեք ինքնաշարժ, վնասվել է «Սուզուկի» ավտոսրահի շենքը, զոհեր չկան: Իշխանությունները հետաքննում են բռնարարքի կատարման հանգամանքները: Ինչպես հաղորդվել էր, ավելի վաղ այդ նույն խմբավորման անդամները ինքնաշեն պայթուցիկ սարքի միջոցով ոչնչացրել էին «Ռենո» ֆիրմայի աշխատակիցներից մեկի պաշտոնավայրի մոտ կանգնեցված վեց ինքնաշարժ: Խմբավորման ներկայացուցիչը հայտարարել է, թե ահաբեկչական ձեռնարկման նպատակն է բողոք հայտնել Բիլ Քլինթոնի Հունաստան ձեռնարկելիք այցի դեմ: Աթենքում նոր պայթյունը տեղի է ունեցել ԱՄՆ-ի նախագահի նոյեմբերի 13-15-ը Հունաստանում կայանալիք պետական այցի ժամկետի տեղափոխման եւ հավանաբար կրճատման մասին Սպիտակ տան մոտ ժամանակներս սպասվող պաշտոնական հայտարարության նախօրեին, որի պատճառը Հունաստանում հակաամերիկյան տրամադրությունների կտրուկ սրվելն է:

Գերմանիան հրթիռների արտադրության սարքավորումներ է տալու Թուրքիային

ԲԵՌԼԻՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Գերմանիայի կառավարությունը թույլատրել է հրթիռների արտադրության սարքավորումներ մատակարարել Թուրքիային: Այսօր այդպիսի տեղեկությամբ հանդես է եկել Համբուրգի հրատարակվող «Բիլդ» լրագիրը: Նրա տվյալներով, «Լեյկո» գերմանական մեքենաշինական ֆիրման արդեն համապատասխան թույլտվություն է ստացել: «Ստացող» սյունակում նշված է Թուրքիայի «Ռոկեցան» հրթիռաշինական ընկերությունը: Խոսքը Թուրքիային հատուկ գլանահաստոց մատակարարելու մասին է, որը հնարավորություն է տալիս պատրաստելու հրթիռների իրաններ: «Բիլդը» պնդում է, թե այդ սարքավորումների միջոցով Թուրքիայում կարտադրեն «Սթինգեր» /«Ցամաք-օդ» կարգի/ հրթիռներ: Դա 15 կգ քաշով մեկուկես մետրանոց ռեակտիվ արկեր են, որոնք արձակվում են ուսից: Մեկ հրթիռի արժեքը 160 հազար մարկ է: Թուրքիային մատակարարվելիք սարքավորումները կարող են օգտագործվել նաեւ այլ տիպի՝ մինչեւ 65 սմ տրամագծով եւ մինչեւ 6 մ երկարությամբ հրթիռներ պատրաստելու համար, հաղորդում է «Բիլդը»:

Լուրջ զինված միջադեպ Պակիստանի եւ Հնդկաստանի սահմանում

ԻՍԼԱՄԱԲԱԴ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Անցյալ օրը լուրջ զինված միջադեպ է տեղի ունեցել Քաշմիրում՝ Պակիստանի եւ Հնդկաստանի միջեւ փաստական վերահսկողության գծի (սահմանի) տեղամասերից մեկում: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, բախման ընթացքում կողմերը ծանր հրետանի են կիրառել: Պակիստանի պաշտպանության նախարարության պաշտոնական ներկայացուցչի՝ այստեղ տարածված հայտարարության համաձայն, հնդկական զորքերը Բագիհ հատվածում «հանկարծակի եւ չհրահրված» հարձակում են ձեռնարկել Պակիստանի սահմանապահ պահակակետերից մեկի վրա: Իսլամաբադի վարկածով, հնդկական բանակի մինչեւ 200-ի հասնող ստորաբաժանումը հրետանու եւ ականանետային կրակի օգնությամբ փորձել է գրավել պահակակետը: Պատասխան հարվածների շնորհիվ, ասված է հայտարարության մեջ, «գրոհը հաջողությամբ հետ է մղվել՝ հարձակվողների ծանր կորուստներով»:

CRS

Caucasus Office in Armenia

Ամերիկյան «Կաթոլիկ օգնության ծառայության» կովկասյան գրասենյակը շարունակում է «Ծնող-դպրոց համագործակցություն» ծրագիրը Հայաստանում՝ ընդգրկելով եւս մի քանի դպրոց Երեւանում եւ հարակից մարզերում: Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է կատարել դպրոցների շենքերի մասնակի վերանորոգում 70 հազար ԱՄՆ դոլարի ընդհանուր արժողությամբ: Անհրաժեշտ նյութերի ձեռքբերման եւ տեղափոխման համար հայտարարվում է մրցույթ: Ավելի մանրամասն տեղեկությունների համար կարող եք դիմել ԿՕԾ կովկասյան գրասենյակ: Հայտերը ներկայացնելու վերջին ժամկետն է նոյեմբերի 17-ը, ժ. 18:00-ն: Հասցեն՝ Երեւան, Զորավար Անդրանիկ (?) Ազգային... (?)

Հեռ. (374-2) 527-463, 583-403 ֆաքս/հեռ. 151-524,
էլ. փոստ alvard@crs.am

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի
հատուկ դասընթացների բաժին
Դասախոսությունների շարք-ծրագիր

Հայ-թուրքական գործարարության զարգացման հանձնաժողովի նախագահ, «Ալպաֆին» միջազգային բեռնափոխադրող ընկերության գլխավոր տնօրեն

Արսեն Ղազարյանը

ներկայացնում է

Հայ-թուրքական տնտեսական հարաբերությունների հեռանկարները

Հինգշաբթի, նոյեմբերի 11-ին, ժամը 18:00-ին
Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում
Դասախոսությունը կընթանա հայերենով,
անգլերեն համընթաց թարգմանությամբ

Մուտքն ազատ է

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 27-16-58

USAID

AED
Academy for Educational Development

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID) եւ Կրթական զարգացման ակադեմիան (AED)

տեղեկացնում են

տնտեսական թեմաներով գրող լրագրողներին, որ «Անցման շրջանի տնտեսությունների հիմնախնդիրները» զեկուցումների շարքի հերթական հանդիպումը կկայանա **նոյեմբերի 12-ին, ժամը 11:30-ին** Թեքեյան մշակութային կենտրոնում *(Խանջյան 50)*:

Հանդիպմանը կմասնակցեն
ACDI/VOCA հայաստանյան
լիազոր-ներկայացուցիչ

Արտաշես Ղանդիլյանը,

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության
«Ագրոբիզնեսի զարգացման կենտրոն» ՊՓԲԸ-ի տնօրեն

Արմեն Դավթյանը եւ

ֆերմերների ազգային միության նախագահ,
«Ագրոպասարկում» ԲԲԸ-ի տնօրեն

Վանիկ Սողոմոնյանը

Թեման՝ **«Գյուղմթերքի արտադրություն եւ սպառում. տեղական եւ միջազգային փորձ»:**

Հանդիպումից հետո ցանկացողներին
հնարավորություն կտրվի այցելելու «Ագրոպասարկում»
ԲԲԸ-ի արտադրական համալիր:

*ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂ (ԲՀԻՕՀՀՄ)*

ԲՀԻՕՀՀՄ-ը հայտարարում է շնորհների մրցույթ

Ազգային կրթական ծրագրի շրջանակներում հետեւյալ նախաձեռնությունների իրականացման մրցույթին մասնակցելու համար հարկավոր է ներկայացնել նախագիծ
– դպրոցների տնօրենների, ուսուցիչների եւ կրթության համար պատասխանատու ղեկավար անձանց համար համակարգչային եւ Ինտերնետ դասընթացների իրականացում:
Մրցույթին կարող են մասնակցել ՀՀ-ում գրանցված կազմակերպությունները, ուսումնական հաստատությունները, որոնք տվյալ ասպարեզում համապատասխան փորձ ունեն:
Նախագծերը պետք է ներկայացվեն հինգ օրինակով ռուսերեն կամ անգլերեն լեզվով ԲՀԻՕՀՀՄ մինչեւ 1999 թ. դեկտեմբերի 7-ը: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ԲՀԻՕՀՀՄ հետեւյալ հասցեով Երեւան, Այգեձորի 53բ, հեռ/ֆաքս 272 119, 271716, 151 088

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ մասնագիտությունների համար.
- Բարձրագույն տնտեսագիտական կրթությամբ ֆինանսիստ հաշվապահի
- Բարձրագույն կրթությամբ հաշվապահի, որը կլինի եվրոպական կամ ամերիկյան բարձրագույն հաշվապահական ինստիտուտի անդամ
- Բարձրագույն տնտեսագիտական կրթությամբ մարկետինգի մասնագետի
- Բարձրագույն կրթությամբ իրավաբանի

Բոլոր դիմորդները պետք է տիրապետեն հայերեն եւ անգլերեն լեզուների, տարիքը՝ մինչեւ 35 տարեկան:
Դիմորդներն իրենց ռեզյումեները եւ որակավորման վկայագրերը փակ ծրարներով կարող են ներկայացնել հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Սարյան 2, 516 սենյակ, կադրերի վարչություն:
Փաստաթղթերի ընդունման վերջին ժամկետը նոյեմբերի 20-ն է

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

11 Նոյեմբեր

Հ1

17.00 Հայլուր
17.20 Բաքեյունից հետո
17.45 Մուլտֆիլմ «Երաժշտական խանութ»
18.00 Հեռուստասերիալ «Մութ կնոջ բուրմունքով»
18.55 Խոսք շահում
19.30 Հեռուստասերիալ «Կոներ»
20.00 Բժիշկ եւ հիվանդություն
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Գ/Ֆ «Հասնելով անհասանելիին»
23.30 Հիթ շքերթ
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.20 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս

9.05 Վաղ առավոտյան
10.00 Մուլտֆիլմ
10.20 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (6-րդ մաս)
11.15 Մոսկվան եւ ընկ.
12.00 Լուրեր
18.00 Լուրեր
18.20 Մուլտֆիլմեր
18.40 Վավ սերիալ «Բնությանը պահապան» (9-րդ մաս)
19.05 Երիտասարդական ծրագիր «Ելակետ»
19.25 Տեսաֆիլմ «Ոսկե կամուրջ»
19.55 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
20.30 Լուրեր
21.00 Սերիալ «Հարավային ծովերի պաշտությունը» (3-րդ մաս)
21.55 Զրույց-շոու «Մենյակ»
22.40 Ուշ երեկոյան
23.20 Գ/Ֆ «Վարձու թիկնապահ»
01.00 Լուրեր
01.20 Գ/Ֆ «Անվախը»

Տոմար

9.00 Տոմար
ավարտին Կամ... կամ (կրկնություն)
19.00 Հրապարակ
19.10 «Չղջիկը» ներկայացնում է բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Սամուլի խոսնակ
20.05 Երաժշտական վերհուշ
20.30 Աստարեզ
21.10 Չղջիկ
21.50 Գ/Ֆ «Հայրիկի դուստրը»
24.00 Անդորր
0.05 Երաժշտական դադար
0.15 «Կինո-2»-ը ներկայացնում է Գ/Ֆ «Վերջին տանգոն Փարիզում»
2.10 ART VIDEO

Արմենիա

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտպրոցեն
16.40 Սեզամ փողոց
17.10 Վիկտորինա երեխաների համար
17.25 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 «Կալամբուր»
20.00 Գործընթաց
20.40 Սերիալ «Գնչուհին»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Զուգընկերը» (դերերում Ք. Իսթվուդ, Չ. Շին, ԱՄՆ, 1990 թ.)
01.10 Սերգեյ Շոլոխովի «Խաղաղ տան կինոդահլիճը» հաղորդումը
01.40 Նորություններ
02.00 Գ/Ֆ «Ընկած հրեշտակները» (դերերում Լ. Մինգ, Տ. Կանեշիրո, Չ. Յանգ, Հոնկոնգ, 1995 թ.)

РТР

7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
10.30 Հեռուստահանդես «Արենա սպորտ»
11.00 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Ռոման Օսցը Ալեքսանդր Գուրովի հետ
13.50 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.20 Երկու դաշնամուր
15.10 Սերիալ «Անտոնելա»
16.05 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.20 Բժշկական լրատու
17.30 Մուլտֆիլմ
18.20 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.30 Ռուսական սերիա. «Բանալու պտույտը»
21.25 «Սպիտակ թութակ» ակումբ
22.45 Կինոյի ժամ. Ռիչարդ Գայրոնը, Դենիել Բոլդուինը «Պանդորա» նախագիծը» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.25 Թատրոն+TV
01.30 «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
01.45 Հերթապահ բաժանմունք
02.20 Մեծ տանջանք
03.10 Խանութ բազմոցի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրքով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 59149. Թողարկ 1151. Տպաքանակ 4000. Ստորագրված է տպագրության 10. 11. 1999 Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@